

***ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ Ν.Ο.Π.Ε.
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ***

**ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΕΤΟΣ:2003-2004**

**ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ : ΕΠΙΤΑΞΗ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ
ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ (ΑΡ.18 ΠΑΡ.3 ΚΑΙ 22 ΠΑΡ.4 Σ)**

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:ΑΝΔΡΕΑΣ ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ:ΑΜΑΛΙΑ ΣΩΤΗΡΙΟΥ (ΑΜ 1340199900553)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α' ΚΕΦΑΛΑΙΟ :ΕΠΙΤΑΞΗ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ

1.Νομική φύση της επίταξης

Οι διατυπωμένες νομικές θεωρίες –Έννοια και διενέργεια αναγκαστικής απαλλοτρίωσης –Διαφορές επίταξης και αναγκαστικής απαλλοτρίωσης .

2.Προϋποθέσεις εφαρμογής

Αντικείμενο τη επίταξης-Στρατιωτικές και πολιτικές Επιτάξεις-Έκτακτη, πρόσκαιρη και επείγουσα φύση των καλυπτόμενων αναγκών-Ο ρόλος του Νομοθέτη

3.Άρση της επίταξης

Έννοια του ευλόγου χρόνου- Δυνατότητα προσφυγής του καθ' ου για άρση της επίταξης

4.Καταβολή αποζημίωσης

Υπεύθυνος καταβολής της αποζημίωσης-Αντικείμενο αποζημίωσης –Αρμοδιότητα Διοικητικών Δικαστηρίων και Διοικητικά Δικαστήρια Επιτάξεων.

Β' ΚΕΦΑΛΑΙΟ :ΕΠΙΤΑΞΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

1.Επίταξη και απαγόρευση αναγκαστικής εργασίας

Κατοχύρωση της απαγόρευσης αναγκαστικής εργασίας στην εσωτερική και διεθνή έννομη τάξη-Ερμηνεία του άρθρου 22 παρ.4 σε σχέση με το άρθρο 4 παρ.3 της ΕΣΔΑ

2.Προϋποθέσεις

Οι ρητά οριζόμενες περιπτώσεις του άρθρου 22 παρ.4. Πόλεμος –επιστράτευση-ικανοποίηση αναγκών για την άμυνα της χώρας –ικανοποίηση κοινωνικών

αναγκών σε περίπτωση θεομηνίας –ικανοποίηση κοινωνικών αναγκών σε περίπτωση κινδύνου της δημόσιας υγείας.

3.Απεργία και πολιτική επιστράτευση

Το ν.δ. 17/1974 και η ένταξη του στο άρθρο 22 παρ.4 Σ-σχέση της πολιτικής επιστράτευσης και του απεργιακού φαινομένου

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εξουσία του Κράτους να διενεργεί επίταξη προβλέπεται εξίσου σε δύο άρθρα του Συντάγματος, τόσο στο άρθρο 22 παρ.4 του Συντάγματος, το οποίο αναφέρεται στην επίταξη προσωπικών υπηρεσιών, όσο και στο άρθρο 18 παρ.3 Σ., το οποίο αφορά την επίταξη πραγμάτων. Αν και οι προϋποθέσεις που ορίζονται στο κείμενο του Συντάγματος για την διενέργεια επιτάξεων στις δύο περιπτώσεις μοιάζουν και μπορούν να επιβάλλονται συγχρόνως, η επίταξη προσωπικών υπηρεσιών είναι συστηματικά εντελώς διάφορη από την επίταξη πραγμάτων.

Ειδικότερα, το άρθρο 22 του Συντάγματος, κατοχυρώνει κατά βάση το ατομικό δικαίωμα της ελευθερίας της εργασίας υπό την αρνητική του μορφή (ελευθερία της μη εργασίας), σύμφωνα με το οποίο η εργασία αποτελεί δικαίωμα, αλλά κατ' αρχήν όχι υποχρέωση. Με το άρθρο 22 παρ.4 του Συντ. η επίταξη της εργασίας περιορίζει την ελευθερία της εργασίας τόσο των μισθωτών όσο και όλων των ικανών για εργασία που ασκούν οποιοδήποτε επάγγελμα ή δεν ασκούν επάγγελμα, μόνο για τις ειδικές όμως και εξαιρετικές περιπτώσεις που απαριθμούνται στο εν λόγω άρθρο και χάριν της δημόσιας ωφέλειας. Η επίταξη δε αυτή δεν θα ήταν δυνατή βασιζόμενη στις γενικές διατάξεις του άρθρου 5 παρ.1. του Συντάγματος και 3, που προβλέπουν την δυνατότητα θεσπίσεως περιορισμών στην προσωπική ελευθερία¹.

Κατά το άρθρο 18 παρ.3 του Σ. αντίθετα, όπως αυτό τροποποιήθηκε μετά το άρθρο 17 παρ.4 του Συντάγματος του 1952, επίταξη είναι η προσωρινή στέρηση της καρπώσεως ιδιοκτησίας με μονομερή πράξη του Κράτους, με σκοπό να ικανοποιηθεί έκτακτη και άμεση δημόσια ανάγκη. Σύμφωνα με την νομολογία του Σ.τ.Ε² το θεμελιωμένο συνταγματικά με το άρθρο 17 του Σ. δικαίωμα της ιδιοκτησίας και οι εγγυήσεις προστασίας της, που παρέχονται στο κείμενο του Συντάγματος, δεν παραβιάζονται από την επίταξη στέρησης της ελευθέρως καρπώσεως ιδιωτικών κινητών ή ακινήτων αν και αποτελεί βάρος της, εφόσον το μέτρο τούτο υπαγορεύεται από εξαιρετικούς λόγους δημόσιας ή κοινωνικής ανάγκης και υπό τον αυτονόητο όρο της προσωρινότητας. Επομένως δεν γίνεται να

¹ ΣτΕ 2960/83, Τμ.Δ'.

παραταθεί η επίταξη περισσότερο από τον εύλογο χρόνο, ο οποίος καθορίζεται κάθε φορά από τον δικαστή, λαμβάνοντας υπ όψιν του τις ειδικές συνθήκες και περιστάσεις της υποθέσεως. Άλλωστε, το στοιχείο της προσωρινότητας είναι αυτό που διαφοροποιεί την επίταξη από τον συγγενή θεσμό της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως³. Κατά το παρελθόν έχουν εντοπιστεί ενέργειες της Διοίκησης, η οποία επικαλούμενη το προσωρινό μέτρο της επιτάξεως, αποσκοπεί σε οριστική αφαίρεση της ιδιοκτησίας του επιτασσομένου ακινήτου⁴.

Κατόπιν τούτου, αναγκαία καθίσταται η λεπτομερέστερη περιγραφή των προϋποθέσεων και της διαδικασίας των δύο μορφών επίταξης καθώς και της διαφοροποίησής τους από συγγενείς έννοιες, όπως αυτή διαμορφώθηκε μέσα από την Νομολογία κυρίως του ΣτΕ..

ΕΠΙΤΑΞΗ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ (ΑΡ.18 ΠΑΡ.3 Σ)

Νομική φύση

Ως προς την νομική φύση της επιτάξεως του αρθ.18 παρ.3 έχουν διατυπωθεί ποικίλες απόψεις. Ο Bonnard ταυτίζει την επίταξη κινητών και ακινήτων για λόγους εθνικής άμυνας και κοινωνικών αναγκών με την εξουσία του κράτους να προβαίνει σε αναγκαστική απαλλοτρίωση, δηλαδή την αφαίρεση της ιδιοκτησίας παρά την βούληση του κυρίου, για δημόσια ωφέλεια. Η επίταξη κινητών ειδικότερα είναι κατά κάποιο τρόπο ότι η αναγκαστική απαλλοτρίωση για τα ακίνητα, τρόπος κτήσεως από το Δημόσιο μέσω αναγκαστικής εκχωρήσεως. Ο Ν.Ν. Σαριπόλος δε, προσθέτει, ότι οι επιτάξεις αποτελούν αναγκαστική απαλλοτρίωση για δημόσια ωφέλεια και για αυτόν τον λόγο πρέπει να εφαρμόζονται και σε αυτές τις περιπτώσεις οι συνταγματικές διατάξεις, οι οποίες αφορούν τον καθορισμό και τον χρόνο καταβολής της αποζημιώσεως⁵. Το ΣτΕ με την νομολογία του διατύπωσε τη θεωρία, ότι η εν λόγω επίταξη είναι αναγκαστική μίσθωση, που δημιουργείται με αναγκαστικού δικαίου διατάξεις, χωρίς σύμπραξη του ιδιοκτήτη, με την προϋπόθεση της προσωρινής στέρησης της χρήσης ή και της κάρπωσης⁶. Πρέπει δηλαδή να εφαρμόζονται αναλόγως οι επί των αναγκαστικώς παρατεινόμενων

² ΣτΕ 746/1984 ΝοΒ. 34. σ.1340

³ ΣτΕ 723/2003,Ολ.

⁴ ΣτΕ 3385/1995, Τμήμα Δ'.

⁵ Βλ. Ν.Ν. Σαριπόλου, Συνταγματικό Δίκαιο, Γ' σ.225.

⁶ Εφ.Αθ. 10734/1986 `Αρχ.Ν.37,σ.714 και ΣτΕ 855/1952 (Ολομ.) Αρχ.Ν.1952,σ.376

μισθώσεων ισχύοντες κανόνες, οι σχετικοί με τον κανονισμό του καταβλητέου μισθώματος, όχι όμως να; παρατείνονται για όσο χρόνο ισχύουν και οι κοινές μισθώσεις.

Πράγματι, η αναγκαστική απαλλοτρίωση και η επίταξη έχουν την ίδια γενική δικαιολογητική βάση, καθώς αποτελούν αναγκαστική στέρηση της κυριότητας στην πρώτη περίπτωση και γενική στέρηση των δικαιωμάτων και των εξουσιών που προκύπτουν από την ιδιοκτησία ακινήτων και κινητών, προκειμένου να ικανοποιηθούν ζωτικά και επείγουσας φύσεως ανάγκες του Κράτους ή της κοινωνίας, οι οποίες δεν δύνανται να ικανοποιηθούν με άλλον τρόπο, στην περίπτωση της επίταξης πραγμάτων. Από την άποψη όμως της νομικής φύσεως, η επίταξη δημιουργεί ίδιας φύσεως έννομη σχέση δημοσίου δικαίου, αφού δεν αποτελεί ούτε σύμβαση του Κράτους με τους διοικούμενους, ούτε και επιβολή φόρου. Η αποζημίωση δε που παρέχεται για αυτήν, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ούτε ως τίμημα, ούτε ως συμφωνημένο μίσθωμα, ούτε και ως ημερήσια αποζημίωση. Όταν το Κράτος προβαίνει σε επίταξη, αφαιρεί ή περιορίζει την ιδιοκτησία κατά την χρήση και κάρπωση αυτής όχι για μόνιμη και διαρκή δημόσια ωφέλεια αλλά για άμεση και εξαιρετικώς επείγουσα στρατιωτική και κοινωνική ανάγκη, την οποία θα αντιμετωπίσει μέσω της εξουσιαστικής οδού, δηλαδή της επιβολής ειδικού δημοσίου βάρους και όχι μέσω συμβάσεως δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου.

Επιπλέον πρέπει να επισημανθεί και η διαφορά μεταξύ αναγκαστικής απαλλοτρίωσης και επίταξης όσον αφορά την καταβληθείσα αποζημίωση, καθώς στην πρώτη περίπτωση καταβάλλεται πριν την αφαίρεση του πράγματος και αφού ορισθεί από τα πολιτικά δικαστήρια, ενώ στην δεύτερη περίπτωση το Σύνταγμα δεν προβλέπει προηγούμενη, πλήρη, δικαστικώς οριζόμενη και δη δια των πολιτικών δικαστηρίων προσδιοριζόμενη αποζημίωση. Αντίθετα αφήνει τον νομοθέτη, ο οποίος απλώς προβλέπει χρονικά επόμενη, εύλογη αποζημίωση προσδιοριζόμενη από διοικητικά δικαστήρια⁷.

Προϋποθέσεις

Η επίταξη είναι νόμιμη μόνο, αφενός όταν αναφέρεται σε συγκεκριμένα πράγματα και όχι γενικώς και αορίστως σε αναφερόμενα ακίνητα, και αφετέρου αν

συντρέχουν σε κάθε περίπτωση οι προϋποθέσεις που προβλέπει το Σύνταγμα. Ειδικότερα η νομολογία υποστηρίζει ότι αντικείμενο της επίταξης μπορούν να είναι μόνο η κυριότητα και τα άλλα εμπράγματα δικαιώματα σε ακίνητα ή κινητά πράγματα, ενώ σύμφωνα με την νομική φιλολογία το αντικείμενο της επίταξης μπορεί να είναι κάθε περιουσιακό δικαίωμα. Το άρθρο 18 παρ.3 του Σ. προσδιορίζει ειδικά και περιοριστικά τους εξαιρετικούς λόγους δημόσιας και κοινωνικής ανάγκης, που μπορούν να δικαιολογήσουν προσφυγή της Διοίκησης στο μέτρο της επιτάξεως ορίζοντας τα εξής : «Ειδικοί νόμοι ρυθμίζουν τα σχετικά με τις επιτάξεις για τις ανάγκες των ενόπλων δυνάμεων σε περίπτωση πολέμου ή επιστράτευσης, ή για την θεραπεία άμεσης κοινωνικής ανάγκης, που μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τη δημόσια τάξη ή υγεία.». Κατά αυτόν τον τρόπο, η δυνατότητα της Διοικήσεως να προβεί σε καταχρηστική άσκηση του μέσου της επιτάξεως σε οποιαδήποτε περίπτωση περιορίζεται σημαντικά⁸.

Επιτάξεις ,επομένως, σύμφωνα με την διάταξη επιτρέπονται από το Σύνταγμα καταρχάς για επείγουσες ανάγκες του στρατού και μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις ,ιδίως σε καιρό πολέμου και προς άμυνα της χώρας .Τότε δυνάμει του *jus extremae necessitatis*, αφαιρείται η ιδιοκτησία ορισμένων πραγμάτων οπότε και γίνεται λόγος για στρατιωτικές επιτάξεις. Το ΣτΕ ,ερμηνεύοντας την περί στρατιωτικών επιτάξεων διάταξη του Συντάγματος, απέδωσε ορθά σε αυτή την έννοια ,ότι για τις ανάγκες των ενόπλων δυνάμεων της Χώρας ,επίταξη επιτρέπεται μόνο προς αντιμετώπιση αναγκών των ενόπλων δυνάμεων που δημιουργούνται συνεπεία πολέμου ή επιστρατεύσεως⁹. Στην επίταξη ακινήτου, προκειμένου να εγκατασταθεί εκεί το Κέντρο Λήψεως προς εξυπηρέτηση των τηλεπικοινωνιακών αναγκών του Κεντρικού αερολιμένα Αθηνών, το ΣτΕ διατύπωσε την άποψη ότι αφενός δεν ανήκει στην πολεμική αεροπορία και αφετέρου ότι ικανοποιεί ανάγκη μόνιμη και διαρκή με αποτέλεσμα προσηγορότερο να είναι το μέτρο εκείνο της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως. Επιπλέον γίνεται λόγος για πολιτικές επιτάξεις όπου το μέτρο

⁷ Βλ. Μ. Δενδιάς, Διοικητικό Δίκαιο,1952,σ.214

⁸ Βλ.ΣτΕ 414/1963 (Ολ.)Κρίθηκε ότι η απόφαση του Νομάρχη Κυκλάδων για δέσμευση όλης της παρεχόμενης ποσότητας ύδατος από κτήμα ιδιοκτησίας ιδιώτη καθώς και των εγκαταστάσεων και των μηχανημάτων αντλήσεως του ύδατος και των αγωγών διοχετεύσεως αυτού προς άρδευση, αντιστρατεύεται ευθέως στο ρηθέν άρθρο του Σ. καθώς δύναται το μέτρο της επιτάξεως να χρησιμοποιείται μόνο σε συγκεκριμένες περιπτώσεις κινδύνου της δημόσιας τάξης και της υγείας.

⁹ΣτΕ 1563/1951 (Ολ.): «Επίταξις ακινήτων επιτρέπεται μόνον προς ικανοποίησιν αναγκών του στρατού ξηράς ή του ναυτικού. Επίταξις όθεν ακινήτου προς στέγαισιν τμήματος Χωροφυλακής είναι παράνομος και ακυρωτέα καθώς δεν αποτελεί όπλο του στρατού»

της επίταξης λαμβάνεται, προκειμένου να αντιμετωπιστεί άμεση κοινωνική ανάγκη που μπορεί να θέσει σε κίνδυνο την δημόσια τάξη ή υγεία.

Όσον αφορά την θεραπεία άμεσης κοινωνικής ανάγκης ,σε συνδυασμό με τη φύση του μέτρου της επίταξης, το οποίο αποτελεί βάρος της ιδιοκτησίας, προκύπτει ότι το μέτρο αυτό συγχωρείται μόνον υπό την προϋπόθεση ότι η κοινωνική ανάγκη για την οποία επιβάλλεται είναι **έκτακτη, επείγουσα και πρόσκαιρη** ,όχι δε μόνιμη η οποία ,όπως προαναφέρθηκε μπορεί να θεραπευθεί με αναγκαστική απαλλοτρίωση κατά τις διατάξεις του άρθρου 17 του Σ. Έτσι, θεωρήθηκε ότι η επίταξη για την στέγαση σχολικής μονάδας επιβλήθηκε για την θεραπεία μόνιμης ανάγκης ,αφού έτσι είναι από την φύση τους οι εκπαιδευτικές ανάγκες της χώρας, και συνεπώς δεν είναι σύμφωνη προς το αρ.18 παρ.3 του Σ¹⁰.Επιπλέον στην περίπτωση στρατιωτικής επίταξης εκτάσεως 150.606 τ.μ. στην περιοχή Καλοχωρίου Θεσσαλονίκης, για την κάλυψη στρατιωτικών αναγκών το ΣτΕ έκρινε ότι η εν λόγω επίταξη απέβλεπε ,κατά παράβαση του αρ.18 παρ.3 του Σ. και των σχετικών διατάξεων του ν.442/1929 ,στην ικανοποίηση στρατιωτικής ανάγκης όχι έκτακτης και πρόσκαιρης, αλλά μόνιμης και διαρκούς¹¹.

Ωστόσο και στην περίπτωση που η μόνιμη ανάγκη είναι άμεση και επιτακτική, επιτρέπεται ,κατά την έννοια του άρθρου 18 παρ.3 του Συντάγματος, η επιβολή του εξαιρετικού μέτρου της επίταξης ωστόσο αντιμετωπιστεί κατά τρόπο οριστικό και μέσα σε εύλογο κατά τις περιστάσεις χρόνο, η θεραπεία της μόνιμης αυτής ανάγκης και τούτο γιατί η ανάγκη αυτή προσλαμβάνει, για το απαιτούμενο έως την οριστική αντιμετώπισή της διάστημα, το χαρακτήρα της έκτακτης και πρόσκαιρης ανάγκης, που δικαιολογεί την προσωρινή κατάληψη της ιδιοκτησίας με το μέτρο της επίταξης¹².Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της εγκατάστασης του τερματικού RADAR του Κρατικού Αερολιμένα Θεσσαλονίκης ,απολύτως αναγκαίου για την ασφάλεια των πτήσεων και την προστασία της ζωής και της αρτιμέλειας αυτών που χρησιμοποιούν τα μέσα αερομεταφοράς και το οποίο έργο χρηματοδοτείται από κοινοτικά προγράμματα περιορισμένου χρόνου. Προκειμένου να εξασφαλιστεί η χρήση του για την κάλυψη της ανάγκης, επιβάλλεται η ολοκλήρωση της διαδικασίας της απαλλοτριώσεως όσο το δυνατόν ταχύτερα και

¹⁰ Βλ. ΣτΕ 3385/1995, Τμήμα Δ

¹¹ Βλ. 1948/2001 ΣτΕ, Τμήμα Δ`

¹² Βλ. ΣτΕ, 3385/1995, 1063/1998. Ολ.: Είναι νόμιμη η επίταξη ιδιοκτησίας για στέγαση υπηρεσιών του Υπουργείου Πολιτισμού για αντιμετώπιση έκτακτης ανάγκης ,η οποία προέκυψε μετά τους σεισμούς του 1987 στο Ν.Μεσσηνίας.

για αυτό απαιτείται ,ως προϋπόθεση για την επίταξη των αναγκαίων εκτάσεων, η προηγούμενη κήρυξη της απαλλοτριώσεως¹³.

Το Σύνταγμα ωστόσο χωρίς να επιτάσσει την πρόβλεψη και τη συνδρομή άλλων τυπικών ή διαδικαστικών προϋποθέσεων, αναθέτει στον νομοθέτη την ρύθμιση της επιτάξεως με την θέσπιση ειδικών νόμων. Στις παραγράφους 2 και 3 του άρθρου 5 του ν.1838/1951 (ΦΕΚ 170 Α) ρητά προβλέπεται, «2.Επιτρέπεται η επίταξη υπό του Υπουργού Δημοσίων Έργων χώρων ή πραγμάτων αμέσως αναγκαιούντων εις την εκτέλεση των έργων υπό όρους και αποζημιώσεις κανονιζομένους και εγκρινομένους υπό του Υπουργού μετά γνώμην του κατά το άρθρ.3 Συμβουλίου 3.Εν ταις περιπτώσει επιτάξεως η αποζημίωσις καταβάλλεται αμέσως, επιτρεπομένης της περαιτέρω διεκδικήσεως δια της δικαστικής οδού κατά τας κειμένας διατάξεις...» και είναι απολύτως σύμφωνες με τις συνταγματικές διατάξεις των άρθρων 17 παρ.4 και 18 παρ.3¹⁴.Το ίδιο ισχύει και για το ν.δ.17/1974 το οποίο στα άρθρα 2 παρ.1 και 2,18,19 και 22 προβλέπει την κήρυξη της πολιτικής κινητοποίησης η οποία μπορεί να περιλαμβάνει και επίταξη ακινήτων σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης η οποία προκαλείται από φυσικά είτε από άλλα γεγονότα, πολεμικά ή όχι, είτε από ανωμαλίες κάθε είδους και η οποία έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ή την απειλή δημιουργίας εκτεταμένων απωλειών, ζημιών και καταστροφών σε έμψυχο και άψυχο δυναμικό της χώρας και διατάραξη της οικονομικής και κοινωνικής ζωής της χώρας.

Άρση της επίταξης

Η επίταξη, είτε αφορά την στέρηση χρήσεως καρπώσεως κινητών και ακινήτων λόγω άμεσης και έκτακτης στρατιωτικής ανάγκης είτε κοινωνικής ,είναι προσωρινού χαρακτήρα ,όπως έχει προαναφερθεί, και συνεπώς η έννομη σχέση που προκύπτει δεν μπορεί να διατηρείται πέρα από τον εύλογο χρόνο. Αλλά και η έλλειψη οποιουδήποτε χρονικού προσδιορισμού ως προς την ισχύ της πράξης ,δεν μπορεί να σημαίνει ότι αυτή παράγει τα αποτελέσματά της εις το διηνεκές, αφού κάτι τέτοιο θα ήταν ασυμβίβαστο με την εσωτερική της φύση ως πράξη προσωρινής ισχύος. Επομένως ο όρος οριστική επίταξη είναι αντιφατικός (μπορεί να είναι οριστική μόνο

¹³ Βλ. ΣτΕ 3454/1998 Ολ., ΣτΕ 3456/1998 Ολομ

¹⁴ Βλ.ΣτΕ 1329/1982(Δ' Τμήμα),Απ ΣτΕ 1982,σ.1677

όταν επιβάλλεται από την φύση των επιτασσομένων¹⁵) και υποδηλώνει αλλοίωση του περιεχομένου της επιτάξεως ,υπό την μορφή της οποίας έπληξε αρχικά η Διοίκηση το ιδιωτικό δικαίωμα επί του πράγματος. Στην ουσία πρόκειται για αναγκαστική απαλλοτριώση που αφορά κινητά ή ακίνητα πράγματα, η οποία όμως επέρχεται αυτομάτως χωρίς την τυπική έκδοση της οικείας περί αναγκαστικής απαλλοτριώσεως διοικητικής πράξης¹⁶. Σχετικά με αυτό το ζήτημα, αρμόδιο να αποφανθεί είναι αποκλειστικά το ΣτΕ, λαμβάνοντας υπ' όψιν τις περιστάσεις και τις ανάγκες, οι οποίες υπαγόρευσαν την επίταξη. Εφ' όσον δηλαδή η εν λόγω ανάγκη έπαυσε να υπάρχει ή έπαυσε να έχει επείγοντα χαρακτήρα και ως εκ τούτου μπορεί να ικανοποιηθεί με άλλο τρόπο, η επίταξη δεν μπορεί να συνεχίζεται διότι εξέλιπε ο δικαιολογητικός λόγος αυτής¹⁷. Στην περίπτωση δε που παρήλθε ο εύλογος χρόνος, η Διοίκηση οφείλει να προβεί σε άρση της επιτάξεως διότι παράταση αυτής πέρα από αυτόν τον χρόνο οδηγεί σε παράβαση της περί προστασίας της ιδιοκτησίας διατάξεων του Συντάγματος¹⁸. Έτσι η κατάληψη ακινήτου για μακρά και μόνιμη εγκατάσταση σε αυτό κάποιας δημόσια υπηρεσίας τυγχάνει παράνομη και ο ιδιοκτήτης προστατεύεται από την περί προστασίας της ιδιοκτησίας διατάξεως του άρθρου 17 του Συντάγματος του 1975,έχοντας την δυνατότητα παράλληλα να εγείρει διεκδικητική αγωγή¹⁹.

Καθώς η έννοια του ευλόγου χρόνου δεν έχει τον χαρακτήρα τακτής προθεσμίας είναι καθ' αυτή εύπλαστος. Το δικαστήριο μπορεί ,κατά την κρίση του, να θεωρήσει ως μη συμπληρωθέντα τον εν λόγω χρόνο και μετά την πάροδο μακράς από του χρόνου της επιτάξεως χρονικής περιόδου. Στην περίπτωση ειδικότερα προσώπου που διώχθηκε από την οικία του από τις αρχές της κατοχής και υπέρ του οποίου διενεργήθηκε επίταξη για την στέγασή του, αν και παρέμεινε στο υπό επίταξη ακίνητο πλέον των δεκατεσσάρων χρόνων ,έγινε δεκτό ότι ο εύλογος χρόνος

¹⁵ Κατά τον ν.4442,άρθρο 65 παρ.2 ,η κατάληψη του ακινήτου μπορεί να είναι και οριστική. Οριστική είναι. επίσης, κατά τον ίδιο νόμο η επίταξη ορισμένων υλικών ,ειδών ιματισμού, οπλισμού, φαρμάκων και εφοδίων.επίσης και το άρθρο 112 παρ.2,η επίταξη υποζυγίων ,οχημάτων, αυτοκινήτων. κ.τ.λ.

¹⁶ Βλπ. Αγ. Σπηλιάκου Συνταγματικές προϋποθέσεις επιτάξεως και η νομολογία του ΣτΕ,σ.29

¹⁷ Βλ.330/2002 ΣτΕ.Επιτροπή Αναστολών του ΣτΕ" :αναστολή εκτελέσεως αποφάσεως με την οποία επιτάσσεται χώρος κινηματογράφου για τη στέγαση Νηπιαγωγείου, που είχε υποστεί ζημιές από το σεισμό. Συνομολόγηση από τη Διοίκηση ότι εξέλιπαν οι λόγοι της επίταξης.

¹⁸ ΣτΕ 855/1952 (Ολ.)Για την επίταξη ακινήτου για την στέγαση των υπηρεσιών της Αστυνομικής Διεύθυνσης στην Κέρκυρα ,μετά την αποχώρηση των ιταλικών αρχών ,κρίθηκε ότι παρήλθε ο εύλογος χρόνος κατά τον οποίο θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι διατηρείται νόμιμα η επίταξη και συνεπώς η Διοίκηση υποχρεούται να προβεί σε άρση της ,ως αντικείμενη η συνέχισή της όχι μόνο στην περί προστασίας της ιδιοκτησίας συνταγματική διάταξη αλλά και στην συνταγματική αρχή της ισότητας των Ελλήνων απέναντι στα δημόσια βάρη.

¹⁹ Βλ.Α.Π. 633/1985 ΝοΒ.34 σ.408

μπορούσε να παραταθεί, εφόσον ο υπερέου η επίταξη στερούταν στέγης ικανής να ικανοποιήσει τις ανάγκες τόσο του ιδίου όσο και της οικογένειάς του. Ορθότερα, βάση της άρσης της επιτάξεως είναι η υπό του δικαστηρίου διαπίστωση της παρελεύσεως της άμεσης και έκτακτης ανάγκης που προκάλεσε την επίταξη, με την οποία κατά κάποιον τρόπο η πράξη της επιτάξεως αποβάλλει την ισχύ της, τελούσα υπό προθεσμία, η οποία βεβαίως δεν είναι πάντοτε ίδια και καθορισμένη αλλά διαφέρει κάθε φορά σύμφωνα με την ανάγκη που υπαγορεύει την διενέργεια της επιτάξεως. Πρέπει επιπλέον να σημειωθεί ότι άρση της επιτάξεως λόγω πλάνης συνιστά ανάκληση αυτής, η οποία επιτρέπεται σύμφωνα με τις πράξεις περί ανακλήσεως των διοικητικών αρχών²⁰.

Σε κάθε περίπτωση δε ο ιδιώτης μπορεί να προσφύγει κατά της Διοίκησης για παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας και να υποβάλει τις διοικητικές πράξεις σε έλεγχο για υπέρβαση εξουσίας ή παράβαση νόμου, ζητώντας την άρση της επιτάξεως από την Διοίκηση. Αν και νόμος καθιερώνει ανατρεπτική προθεσμία, το ΣτΕ έκρινε ότι ο ιδιώτης έχει απεριόριστη προθεσμία προσφυγής κατά της αρνήσεως για άρση της επίταξης, εφ' όσον αυτός μπορεί παραδεκτά να προσβάλει την διοικητική ενέργεια. Πρέπει επιπλέον να σημειωθεί ότι ο εύλογος χρόνος της διοικητικής ενέργειας, πέρα των θετικών, είναι δυνατό να αφορά και τις αρνητικές της διοικήσεως σιωπηρές πράξεις, ή τις παραλείψεις οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας, όταν ο νόμος επιτάσσει μεν αμέσως ή εμμέσως αυτή, δεν προσδιορίζει όμως επακριβώς και το χρονικό σημείο εκδηλώσεως αυτής, αφήνοντας έτσι στην Διοίκηση την ευχέρεια να εκτιμήσει την προσφορότητα του χρόνου ενεργείας.

Καταβολή αποζημίωσης

Η καταβολή της οφειλόμενης αποζημιώσεως λόγω της διενεργούμενης επιτάξεως βαρύνει σε κάθε περίπτωση το κράτος και όχι αυτόν υπέρ του οποίου λαμβάνει χώρα η επίταξη, π.χ. αυτούς που πρόκειται να κατοικήσουν στο επιτασσόμενο ακίνητο στην περίπτωση προσφύγων²¹. Η αποζημίωση λόγω διενέργειας επιτάξεως δεν περιλαμβάνει την ανόρθωση οποιασδήποτε περιουσιακής ζημίας, η οποία προκλήθηκε στον ιδιοκτήτη του επιταχθέντος από την στέρηση της χρήσεως και της καρπώσεως αυτού ή από άλλον λόγο. Κατά τον ν.4442, άρθρο 7

²⁰ ΣτΕ 87/1950 Ολ., Νομολογία. ΣτΕ 1950, σ.109

²¹ ΑΠ.1302/1997 (Γ' Πολιτικό Τμήμα), Α.Π.723/2003 (Γ' Πολιτικό Τμήμα)

παρ.1 ,αποζημίωση παρέχεται μόνο για θετική ζημία ,την οποία υφίσταται αυτός τον οποίο βαρύνει η επίταξη. Δεν παρέχεται αποζημίωση για επίταξη λόγω διαφυγόντος κέρδους, η δε θετική ζημία εκτιμάται σε σχέση με την αξία των επιταχθέντων κατά τον χρόνο τον οποίο έλαβε χώρα η επίταξη. Παρ' όλα αυτά κρίθηκε ότι είναι νόμιμη η καταβολή διαφυγόντων κερδών ,ως αποζημίωση, σε επιχείρηση η οποία διέκοψε τη λειτουργία της λόγω επιτάξεως, η οποία κηρύχθηκε στα πλαίσια απαλλοτρίωσης και προς τον σκοπό καταλήψεως του ακινήτου προ της συντελέσεως της, και για όσο χρονικό διάστημα διαρκεί η διακοπή αυτή²².

Η παρεχόμενη αποζημίωση για την επίταξη μπορεί να καθορισθεί και εξωδίκως βάσει συμφωνίας μεταξύ του Κράτους και του δικαιούχου, υπό τον περιορισμό όμως ότι το ποσό της συμφωνηθείσας αποζημίωσης δεν θα υπερβαίνει την αξία της θετικής ζημίας που προκλήθηκε από την διενεργούμενη επίταξη. Σε κάθε πάντως περίπτωση το ποσό της αποζημίωσης καταβάλλεται μετά την κατάληψη του ακινήτου, σε αντίθεση με την αναγκαστική απαλλοτρίωση, και δικαιολογείται από τον έκτακτο και επείγοντα χαρακτήρα της επιτάξεως.

Σύμφωνα με τον ν 4442,άρθρον 10,ο στερηθείς λόγω της επιτάξεως, της χρήσεως και της κυριότητας του πράγματος ,δικαιούται να ζητήσει την καταβολή αποζημιώσεως εντός διετίας από την λήξη της επιτάξεως με αίτηση του ενδιαφερομένου ,η οποία υποβάλλεται προς την εκτιμητική επιτροπή ή το διοικητικό δικαστήριο του τόπου διενεργείας της επιτάξεως²³. Από αυτήν την αίτηση γεννάται μεταξύ του ενδιαφερομένου και του Κράτους διαφορά ,η οποία είναι διοικητική. Επομένως αποκλειστικά αρμόδια για την εκδίκαση των εν λόγω διαφορών, ως ουσιαστικών διοικητικών, είναι τα διοικητικά δικαστήρια²⁴ ,μολονότι έχουν διατυπωθεί και άλλες απόψεις που θέλουν τα κοινά δικαστήρια να ασχολούνται με τις αιτήσεις για αποζημίωση λόγω επίταξης²⁵, καθώς αποτελούν φρουρούς του δικαιώματος της ιδιοκτησίας, που αποτελεί ιδιωτικό δικαίωμα. Πριν τεθεί σε ισχύ ο Ν.1406/1983, ο νομοθέτης ,αποβλέποντας σαφώς σε πιο απλή και γρήγορη διαδικασία για επίλυση των εν λόγω διαφορών, θεώρησε ορθόν, προκειμένου ιδίως για επιτάξεις που ανακύπτουν από την καταβολή αποζημιώσεως και που

²² ΓΝΜΔ ΝΣΚ 108/2003.

²³ ΣτΕ 2969/1990(Α` τμ.) το Δημόσιον φέρει αστική ευθύνη και υποχρεούται σε παροχή αποζημιώσεως και σε περίπτωση μη νόμιμης επιτάξεως η οποία προκάλεσε στον κύριο των επιταχθεισών εγκαταστάσεων ζημία,εφ` όσον και για την νόμιμη επίταξη προβλέπεται από τον νόμο πλήρη αποζημίωση του κυρίου των επιτασσομένων εγκαταστάσεων.

²⁴ ΑΠ.1771/2002

²⁵ ΑΠ. 71/1987

διενεργούνται για εκπλήρωση αναγκών των ενόπλων δυνάμεων ,να ιδρύσει ειδικά διοικητικά δικαστήρια ,αρμόδια προς εκδίκαση των αποζημιώσεων που αφορούν τέτοιου είδους επιτάξεις. Αυτά ήταν τα δικαστήρια α)των στρατιωτικών επιτάξεων β) των ναυτικών εισφορών γ) και το δικαστήριο αεροπορικών επιτάξεων²⁶. Οι αποφάσεις των δικαστηρίων αυτών μπορούσαν να προβληθούν με αίτηση αναίρεσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Σήμερα το άρθρο 1 παρ.2 του ν.1406/1983 σαφώς ορίζει ότι η αποζημίωση καθορίζεται πλέον από τακτικά διοικητικά δικαστήρια. Κατά της ατομικής διοικητικής πράξης της επιτάξεως επιτρέπεται σύμφωνα με το Σύνταγμα αίτηση ακυρώσεως, ώστε ολόκληρος ο δικαστικός έλεγχος των επιτάξεων να συγκεντρώνεται τελικά στο ανώτατο διοικητικό δικαστήριο της χώρας .

ΕΠΙΤΑΞΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Επίταξη και απαγόρευση της αναγκαστικής εργασίας.

Το Σύνταγμα με το άρθρο 22 παρ.4 δεν αρκείται στην αναμφισβήτητη απόρροια από το δικαίωμα της αρνητικής ελευθερίας της εργασίας, αλλά απαγορεύει ρητώς την ακραία περίπτωση υποχρεωτικής εργασίας ,οποιαδήποτε ακραία μορφή αναγκαστικής εργασίας, εξοπλίζοντας έτσι την ελευθερία της εργασίας η οποία εδρεύει κατά βάση στα άρθρα 4 παρ1 και 3 του Σ.. Η αρνητική ελευθερία αποτελεί την αντίστροφη όψη της θετικής ελευθερίας εργασίας, που κατοχυρώνεται στο άρθρο 23 του Σ. Φορείς του σχετικού δικαιώματος είναι αδιακρίτως οι Έλληνες και οι αλλοδαποί ,είτε εργαζόμενοι με σχέση εξαρτημένης εργασίας είτε ελεύθεροι επαγγελματίες, καθώς και τα νομικά πρόσωπα, εφόσον κληθούν και εκτελέσουν συγκεκριμένη εργασία με τα φυσικά πρόσωπα-όργανά τους²⁷. Αποδέκτης της υποχρέωσης μη επιβολής αναγκαστικής εργασίας είναι καταρχήν το κράτος, χωρίς να αποκλείεται να στραφεί και η απαγόρευση κατά ιδιωτών ,π.χ. όταν σε σύμβαση εργασίας περιληφθεί υπέρογκη ποινική ρήτρα κατά

²⁶ Βλ.Πρωτ.Αθ.9585/1985 Δ.Δ.24 σ.52:Το Διοικητικό Δικαστήριο Αεροπορικών επιτάξεων αποτελεί στην ουσία συλλογικό όργανο της Διοίκησης και δεν καταγρήθηκε από τον ν.146/1983 ,αλλά εξακολουθεί να λειτουργεί ως συλλογικό όργανο της Διοικήσεως για τον προσδιορισμό των αποζημιώσεων των οφειλομένων για τις αεροπορικές επιτάξεις.»

²⁷ Βλ.2960/1983 ΣτΕ

του εργαζομένου για την περίπτωση πρόωρης παράιτησής του²⁸. Την αναγκαστική εργασία απαγορεύουν επίσης οι διεθνείς διακηρύξεις των ατομικών δικαιωμάτων²⁹ καθώς και διεθνείς συμβάσεις εργασίας³⁰. Στο άρθρο 1 της Διεθνούς Συμβάσεως Εργασίας 105 του 1957, ορίζεται ότι το κράτος έχει υποχρέωση να καταργήσει την αναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία και να μην προσφεύγει σε αυτήν με οποιαδήποτε μορφή και ειδικότερα με την μέθοδο της επιστράτευσης και χρησιμοποίησης του εργατικού δυναμικού για σκοπούς οικονομικής ανάπτυξης ή σαν μέσο πειθάρχησης στην εργασία ή για την συμμετοχή σε απεργία³¹.

Το άρθρο 22 παρ.4 του Σ. εισάγει έναν οξύ περιορισμό στην ελευθερία της εργασίας, όπως και το αρ.18 παρ.3 του Σ. περιορίζει το δικαίωμα της προστασίας της ιδιοκτησίας, ο χαρακτήρας των οποίων από την φύση τους είναι έκτακτος και παροδικός. Για αυτόν τον λόγο ο κοινός νομοθέτης και η εκτελεστική εξουσία πρέπει να προσφεύγουν σε αυτόν με εξαιρετική φειδώ και μόνο όταν άλλα ηπιότερα μέσα καθίστανται ανεπαρκή και αναποτελεσματικά, υπακούοντας έτσι στην αρχή της αναλογικότητας.

Αυτός ο περιορισμός πρέπει να ερμηνεύεται στενά και *in dubio pro liberate*. Πρόκειται για την δυνατότητα επίταξης προσωπικών υπηρεσιών, η οποία πρέπει να οργανώνεται με ειδικό εκτελεστικό νόμο και εξαρτάται από την συνδρομή ορισμένων προϋποθέσεων που ρητά, διαζευκτικά και πάντως περιοριστικά μνημονεύει το άρθρο 22 παρ.4 του Σ. Η ρύθμιση των συναφών προβλημάτων σε επίπεδο διεθνούς δικαίου και άρα σχετικά αυξημένης τυπικής ισχύος δεν είναι περισσότερο σαφείς από την συνταγματική διάταξη. Ειδικότερα το άρθρο 4 παρ.2 της ΕΣΔΑ απαγορεύει εξίσου όπως προαναφέρθηκε την αναγκαστική εργασία. Στο άρθρο όμως 4 παρ 3 τη ΕΣΔΑ του ίδιου άρθρου ορίζεται ότι «Δεν θεωρείται ως αναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία κάθε υπηρεσία στρατιωτικής φύσεως και κάθε υπηρεσία ζητούμενη σε περίπτωση κρίσεων ή θεομηνιών, οι οποίες απειλούν την ζωή ή την ευδαιμονία του συνόλου.» και επομένως μπορεί να υποδεχθεί τους λόγους, για τους οποίους το ελληνικό Σύνταγμα επιτρέπει την επίταξη προσωπικών υπηρεσιών, αναθέτοντας την

²⁸ Κ.Χ.Χρυσόγονος, Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, 1998, σ.181

²⁹ Βλπ Άρθρο 4 παρ.2 ΕΣΔΑ και 8 παρ.3 ΔΣΑΠΔ

³⁰ Βλπ ΔΣΕ 29/1920 <<Περί αναγκαστικής εργασίας >>(ν.2079/1952)

³¹ Η ΔΣΕ 105/57 <<Περί καταργήσεως της αναγκαστικής εργασίας>> κυρώθηκε με το ν.δ. 4221/1961 και ισχύει σαν εσωτερικός νόμος με αυξημένη ισχύ, σύμφωνα με το αρ.28 παρ.1.

εξειδίκευση των κριτηρίων στον κοινό νομοθέτη³². Η διασφάλιση δηλαδή που παρέχει το α παρ.2 και 3 της ΕΣΔΑ δεν είναι πιο έντονη, ούτε πιο συγκεκριμένη από αυτή που παρέχει το άρθρο 22 παρ.4 Σ.

Ως επίταξη προσωπικών υπηρεσιών δε, δεν νοείται αποκλειστικά η επίταξη της εργασίας των μισθωτών, δηλαδή προσώπων που παρέχουν εξαρτημένη εργασία, αλλά κάθε ικανού προς εργασία ατόμου το οποίο ασκεί οποιοδήποτε ή δεν ασκεί καθόλου επάγγελμα. Το ΣτΕ έκρινε έτσι ότι επίταξη εργασίας επιτρέπεται και στην περίπτωση επαγγελματιών οι οποίοι έχουν την εμπορική ικανότητα³³, μόνο όμως στις περιπτώσεις οι οποίες καθορίζονται περιοριστικά από το αρθ.22 του Σ.παρ.4 και οι οποίες θα αναλυθούν αμέσως παρακάτω. Σε διάφορες περιπτώσεις δε η λύση της επίταξης αποτελεί δυσμενή πράξη, και ως εκ τούτου απαιτείται αιτιολογία από την οποία προκύπτουν συγκεκριμένα στοιχεία για τους λόγους της λύσης³⁴.

Προϋποθέσεις

Οι προϋποθέσεις εφαρμογής για την επίταξη προσωπικών υπηρεσιών δεν είναι οι ίδιες με τις προϋποθέσεις για την επίταξη των αντικειμένων της ιδιοκτησίας αλλά στενότερες³⁵, παρόλο που αρχικά ομοιάζουν. Όπως σημειώθηκε στο άρθρο 18 παρ.3 επίταξη διενεργείται για οποιαδήποτε άμεση και κοινωνική ανάγκη που θέτει σε κίνδυνο τη δημόσια τάξη ή την υγεία, ενώ το άρθρο 22 παρ.4 περιορίζεται σε πέντε ειδικές περιπτώσεις, τις οποίες απαριθμεί περιοριστικά.

Έτσι οι προβλεπόμενες από το Σ. προϋποθέσεις είναι οι εξής: α) πόλεμος β) επιστράτευση γ) ανάγκες της άμυνας της χώρας που πρέπει να αντιμετωπισθούν δ) επείγουσα κοινωνική ανάγκη από θεομηνία ε) ανάγκη που μπορεί να θέσει σε κίνδυνο την δημόσια υγεία. Εντυπωσιακός είναι ο αρκετά συγκεκριμένος χαρακτήρας αυτών των ρητρών. Το άρθρο 22 παρ.4 Σ επιτρέπει την επίταξη των προσωπικών υπηρεσιών σε περίπτωση επείγουσας κοινωνικής ανάγκης, όμως όχι οποιασδήποτε κοινωνικής ανάγκης, αλλά αποκλειστικά εκείνης που προέρχεται από θεομηνία ή η οποία μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τη δημόσια υγεία, χωρίς να γίνεται εδώ καθόλου λόγος για δημόσια τάξη. Με τον όρο θεομηνία δεν αναφέρεται σε κάθε περίπτωση ανώτερης βίας, αλλά μόνο σε εκείνη που δεν μπορεί να ελεγχθεί

³² Βλπ ν.δ. 17/1974

³³ Βλπ ΣτΕ 2690/1983

³⁴ ΣτΕ 2500/2002 (Τμήμα Γ')

από την ανθρώπινη βούληση, όπως είναι οι σεισμοί και φυσικά φαινόμενα που προκαλούν τεράστιες καταστροφές.

Οι άλλες τρεις περιπτώσεις έχουν ως κοινό πεδίο την άμυνα της χώρας. Ο πόλεμος όπως προβλέπεται στο αρθ.35 του Σ. πρέπει να νοείται ως πασιδίηλο πραγματικό γεγονός και όχι ως απλώς νομική πράξη. Ωστόσο το ερμηνευτικό πρόβλημα συνίσταται περισσότερο στην έννοια της επιστράτευσης και της αντιμετώπισης αναγκών της άμυνας της Χώρας οι οποίες μνημονεύονται και στο άρθρο 48 παρ.1 του Σ.. Ως επιστράτευση δεν νοείται η «πολιτική επιστράτευση», η έννοια της οποίας θα αναλυθεί διεξοδικά αργότερα. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η επιστράτευση πρέπει να εκληφθεί ως πραγματική κατάσταση και πιο συγκεκριμένα ως διευρυμένη και έκτακτη κινητοποίηση των ενόπλων δυνάμεων της χώρας. Οι σχετικές ρυθμίσεις της κοινής νομοθεσίας και τυχόν διακρίσεις σε γενική και μερική επιστράτευση είναι συνταγματικά ανεκτές εφόσον ανταποκρίνονται σε μία πραγματική κατάσταση, όπως την αντιλαμβάνεται το Σύνταγμα στις σχετικές διατάξεις του. Η εμμονή της ύπαρξης πραγματικά διευρυμένης και έκτακτης κινητοποίησης των ενόπλων δυνάμεων είναι αναγκαία για να αποφευχθεί ο κίνδυνος της καταστρατήγησης των σχετικών συνταγματικών διατάξεων και για να διαφυλαχθεί η ίδια η ratio. Η ύπαρξη δε εξωτερικών κινδύνων, η οποία αναφέρεται πλέον ρητά στο αρ.48 του Σ., είναι αναγκαία προϋπόθεση για την επιστράτευση, όπως αυτή εννοείται σε όλο το φάσμα των συνταγματικών διατάξεων που ρυθμίζουν έκτακτες περιστάσεις.

Η τελευταία προϋπόθεση του αρ.22 παρ.4 προβλέπει τη δυνατότητα επίταξης προσωπικών υπηρεσιών για μια πολύ πιο ήπια και γενική περίπτωση :για την αντιμετώπιση αναγκών της άμυνας της χώρας, χωρίς να υπάρχουν οι επιτακτικές και κραυγαλέες περιπτώσεις της επιστράτευσης ή του πολέμου.. Στην περίπτωση αυτή μπορεί να υπαχθεί η αμυντική προετοιμασία ή ετοιμότητα σε ανύποπτο χρόνο., δηλαδή χωρίς να υφίσταται η άμεση απειλή της εθνικής ασφάλειας. Έτσι η πρωθυπουργική απόφαση για επιστράτευση των τραπεζικών δεν θεωρήθηκε σύμφωνη με το Σύνταγμα αφού δεν καλύφθηκε από τις πέντε προαναφερόμενες περιπτώσεις³⁶.

Ως ηπιότερος πάντως μηχανισμός περιορισμού της ελευθερίας της εργασίας και εν γένει τη προσωπικής ελευθερίας, η επίταξη προσωπικών υπηρεσιών είναι

³⁵ Βλπ Κ.Μπέης, Η επίταξη προσωπικών υπηρεσιών και η αναγκαστική εργασία. ΕΕργΔ 1980,σελ2.

κάθε φορά εντοπισμένη σε συγκεκριμένες κατηγορίες ατόμων. Παράλληλα όμως, λόγω του προσωρινού χαρακτήρα της επιτάξεως ο οποίος είναι κοινός με την επίταξη του αρ.18 παρ.3 ,κατά τρόπο έμμεσο αλλά και σαφή τίθενται κάποια χρονικά όρια, και επομένως η επίταξη προσωπικών υπηρεσιών οφείλει να επεκτείνεται μόνο στο απολύτως αναγκαίο χρονικό διάστημα³⁷.Οι διαφορές που προκύπτουν από την σύμβαση προσωπικού διαφόρων ειδικοτήτων είναι διοικητικές διαφορές ουσίας και υπάγονται στη δικαιοδοσία των διοικητικών δικαστηρίων³⁸.

Πρέπει επιπλέον να σημειωθεί ότι το Σύνταγμα από την ρητή απαγόρευση της αναγκαστικής εργασίας προβλέπει και μια άλλη εξαίρεση η οποία αναφέρει ότι για την ικανοποίηση τοπικών αναγκών επιτρέπεται η επιβολή (υποχρεωτικής) προσφοράς προσωπικής εργασίας στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης και η οποία όμως έχει διαφορετική τελεολογική σημασία.

Απεργία και Πολιτική Επιστράτευση.

Η έννοια της πολιτικής επιστράτευσης δεν έχει καμία σχέση με την επιστράτευση ως προϋπόθεση για την διενέργεια επιτάξεως, αλλά το μέτρο αυτό επιβάλλεται με την μορφή της επιτάξεως προσωπικών υπηρεσιών. Με το άρθρο 2 του ν.δ. 17/1974 «Περί πολιτικής σχεδιάσεως έκτακτου ανάγκης»είχε επιτραπεί η πολιτική επιστράτευση σε ορισμένες περιπτώσεις για την αντιμετώπιση τυχόν μελλοντικών εχθρικών ενεργειών κατά της χώρας ή καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, και το οποίο νομικό διάταγμα είχε εκδοθεί από μια κυβέρνηση που είχε συγκροτηθεί για να αντιμετωπίσει εξαιρετικά ανώμαλες, εσωτερικά και εξωτερικά, συνθήκες που ανέκυψαν στην Ελλάδα το 1974 . Η έννοια της έκτακτης ανάγκης δίνεται στο άρθρο 2 του ίδιου διατάγματος «Κατάσταση έκτακτης ανάγκης είναι κάθε αιφνίδια κατάσταση προκαλούμενη είτε από φυσικά ή από άλλα γεγονότα είτε από ανωμαλίες κάθε φύσης και η οποία έχει ως αποτέλεσμα την παρακώλυση και την διατάραξη της οικονομικής και κοινωνικής ζωής της χώρας. Το άρθρο 18 του .ν.δ. επιτρέπει την πολιτική επιστράτευση του προσωπικού (την επίταξη των προσωπικών υπηρεσιών) σε περίπτωση πολιτικής κινητοποίησης.

³⁶ Κ.Μπέης Η επίταξη προσωπικών υπηρεσιών και αναγκαστική εργασία,ΕΕΔ,1980,σ.3-4

³⁷ Ε.Βενιζέλος, Πολιτική Επιστράτευση και Απεργία,ΕΕΔ,1986,σ.730

³⁸ ΑΠ.1771/2002 (Β1 Πολιτικό Τμήμα)

Η ρύθμιση αυτή είχε καθιερωθεί προτού μπει σε εφαρμογή το Σύνταγμα που ισχύει σήμερα, πριν δηλαδή τεθεί σε ισχύ το αρθ.22 παρ.4 του Συντάγματος, το οποίο δεν επιτρέπει την επίταξη προσωπικών υπηρεσιών στην αόριστη και ποικίλη έκταση, που το επιτρέπει το ν.δ.17/1974, αλλά μόνο στις πέντε περιπτώσεις που απαριθμούνται περιοριστικά. Για το λόγο αυτό τα άρθρα 2 παρ.5 είναι αντισυνταγματικά, στην έκταση που επιτρέπουν την επίταξη των προσωπικών υπηρεσιών πέρα από τις τέσσερις ειδικές περιπτώσεις που απαριθμεί το άρθρο 22 παρ.4 του Συντάγματος. Το άρθρο 112 του Σ. ορίζει πως σε όσες περιπτώσεις η εφαρμογή μιας συνταγματικής διάταξης εξαρτάται από την έκδοση ειδικού νόμου, οι νόμοι που ρύθμιζαν από πριν το κρίσιμο ζήτημα εξακολουθούν να ισχύουν, ωστόσο εκδοθεί ο προβλεπόμενος ειδικός νόμος. Έτσι και το ν.δ. 17/1974 εξακολουθεί σύμφωνα με το άρθρο 112 παρ.1Σ να ισχύει ,ως ειδικός νόμος κατά την έννοια του άρθρου 22 παρ.4 του Σ. μόνο όμως στην έκταση που προβλέπει το εν λόγω άρθρο του Σ. Βάσει αυτής της σκέψης ,θεωρήθηκε πρωθυπουργική απόφαση για την απεργία των τραπεζικών υπαλλήλων ως αντίθετη προς το Σύνταγμα αφού δεν καλύπτεται από τις περιπτώσεις που προβλέπει το άρθρο 22 παρ.4 του Σ.³⁹

Εδώ και αρκετά χρόνια έχει συνδεθεί τεχνητά η πολιτική επιστράτευση με το δίκαιο της απεργίας ως ένας και μάλιστα ο ριζικότερος από τους τρόπους λήξεως της απεργίας. Η συνδικαλιστική ελευθερία κατοχυρώνεται και προστατεύεται ως δικαίωμα των εργαζομένων κατά τρόπο ουσιαστικό όχι μόνο από το άρθρο 23 του Σ. αλλά και από το διεθνές δίκαιο⁴⁰. Το πρόβλημα που ανακύπτει είναι η σχέση του απεργιακού φαινομένου με τις προϋποθέσεις επίταξης προσωπικών υπηρεσιών που τάσσει το άρθρο 22 παρ.4 εδ.β`.

Καταρχήν είναι αδιάφορο αν πρόκειται για απεργία νόμιμη ,παράνομη με την στενή έννοια του όρου ή καταχρηστική. Όπως είναι και αδιάφορο αν επαρκεί ή όχι το προσωπικό ασφαλείας που προσδιορίζεται κατά νόμο ιδίως στον δημόσιο τομέα και τις επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας. Η επίταξη προσωπικών υπηρεσιών έχει διαφορετική τελεολογία ,υπακούει στις ουσιαστικές προϋποθέσεις του αρθ.22 παρ.4 και δεν συνδέεται με τον έλεγχο της νομιμότητας μιας απεργίας. Δεν συνδέεται κατά μείζονα λόγο ούτε με την δυνατότητα έμμεσης αναγκαστικής

³⁹ Κ.Μπέης ,Η επίταξη προσωπικών υπηρεσιών και η αναγκαστική εργασία,ΕΕΔ ,1980,σ.4

εκτέλεσης μιας δικαστικής απόφασης που διαπιστώνει τον παράνομο ή καταχρηστικό χαρακτήρα της απεργίας. Οι λόγοι αυτοί δεν είναι από τους προβλεπόμενους στο άρθρο 22 παρ.4 εδ.β' και η επίκληση τους θα καθιστούσε την επίταξη προφανώς παράνομη.

Έτσι τίθεται το ερώτημα αν η απεργία ως *factum* μπορεί να συνιστά λόγο εφαρμογής του αρθ.22 παρ 4 του Σ, μπορεί δηλαδή μια απεργιακή κινητοποίηση να συγκροτεί την αντικειμενική υπόσταση των λόγων για τους οποίους είναι κατά το Σύνταγμα δυνατή η επίταξη προσωπικών υπηρεσιών.

Κάτι τέτοιο βέβαια δεν μπορεί να συμβεί, καθώς δεν υπάρχει περίπτωση ούτε θεομηνίας, ούτε πολέμου ούτε επιστράτευσης. Αντίθετα μπορεί κανείς να ισχυριστεί ότι μια κινητοποίηση μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα σχετικά με τις αμυντικές ανάγκες της χώρας ή τη δημόσια υγεία. Δηλαδή δεν αποκλείεται μια απεργιακή κινητοποίηση να προκαλέσει ή αν επιτείνει μια κατάσταση που μπορεί να θέσει σε κίνδυνο την δημόσια υγεία.(π.χ. απεργία γιατρών ή των υπαλλήλων καθαριότητας.) όπως και μια κατάσταση συνδεδεμένη με τις ανάγκες της άμυνας της χώρας.

Και στις δυο αυτές υποθετικές περιπτώσεις ,βασικός και στοιχειώδης κανόνας που απορρέει από την αρχή της αναλογικότητας είναι να μην μπορεί να καλυφθεί η οποιαδήποτε ανάγκη από άλλες κατηγορίες εργαζομένων που δεν απεργούν ή από το προσωπικό ασφαλείας .Με βάση μάλιστα την ΔΣΕ 105 έχει θεωρηθεί, ότι το μέτρο της επίταξης προσωπικών υπηρεσιών απεργών δεν είναι θεμιτό εφόσον οι ανάγκες μπορούν να καλυφθούν με την επίταξη προσωπικών υπηρεσιών άλλων ατόμων ή κατηγοριών προσώπων που δεν απεργούν. Ένας τέτοιος όμως περιορισμός είναι χωρίς περιεχόμενο ,όταν η κατηγορία εργαζομένων που απεργεί είναι μια κατηγορία με απολύτως εξειδικευμένες τεχνικές ή επιστημονικές γνώσεις .Βέβαια ανάμεσα στο άρθρο 22 παρ.4 και τους συνταγματικούς περιορισμούς της απεργίας δεν υπάρχει κλιμάκωση. Η επίταξη προσωπικών υπηρεσιών δεν είναι ένας πρόσθετος και μείζων περιορισμός της απεργίας και δεν πολλαπλασιάζει τους συνταγματικά θεμιτούς περιορισμούς του απεργιακού δικαιώματος που θεμελιώνονται στο άρθρο 23 παρ.2 Σ. Η επίταξη είναι μέσο προσανατολισμένο σε τελείως διαφορετικό σκοπό. Παρά ταύτα η δυνατότητα

⁴⁰Βλπ Διεθνή Σύμβαση Εργασίας αρ.87 που κυρώθηκε με το ν.δ. 4204/1961 και ν.1264/1982 «Για τον εκδημοκρατισμό του συνδικαλιστικού κινήματος και την κατοχύρωση των συνδικαλιστικών ελευθεριών των εργαζομένων».

κάλυψης των διαφόρων έκτακτων αναγκών με το προσωπικό ασφαλείας ή εργαζομένους που δεν απεργούν είναι ένα ισχυρό κριτήριο για τον έλεγχο της συνδρομής των προϋποθέσεων του άρθρου 22 παρ.4 εδ.β' Σ και την τήρηση της αρχής της αναλογικότητας.

Η δυνατότητα δικαστικού ελέγχου δεν εξουδετερώνει βέβαια το ενδεχόμενο της καταστρατήγησης του αρθρ.22 παρ.4 και μιας εκ του πλαγίου, επιβολής πρόσθετων περιορισμών στο δικαίωμα της απεργίας. Η Διοίκηση διαθέτει ευρύ περιθώριο διακριτικής ευχέρειας και ελεύθερης εκτίμησης. Τα πραγματολογικά δεδομένα ,όμως που βρίσκονται στον εμπειρικό χαρακτήρα όλων των προϋποθέσεων του αρθρ.22 παρ.4 είναι τόσο προφανή και πασιδήλα, ώστε να είναι δυνατός ο έλεγχος των άκρων ορίων της διακριτικής ευχέρειας της διοίκησης και της πολιτικής πρόγνωσης της Κυβέρνησης ιδίως υπό το πρίσμα των περιορισμών που διέπουν αυτούς τους ίδιους περιορισμούς των συνταγματικών ελευθεριών.

Τα τελευταία χρόνια πάντως έγινε επανειλημμένα πολιτική επιστράτευση απεργών σε σοβαρές περιπτώσεις με επίκληση του γενικού συμφέροντος, του κινδύνου για την εθνική οικονομία ή την κοινωνική ζωή της χώρας ή τη δημόσια υγεία ή την αποδιοργάνωση των εναέριων συγκοινωνιών .Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση επιστράτευσεως το 1986 των χειριστών και ιπταμένων μηχανικών της Ολυμπιακής Αεροπορίας. Το ΣτΕ ⁴¹έκρινε ,ότι νόμιμα έγινε η επιστράτευση .Αντίθετα η θεωρία ⁴²σχεδόν σύσσωμη διατύπωσε έντονα την αντίθεσή της και χαρακτήρισε την πολιτική επιστράτευση αντισυνταγματική λόγω της μη συνδρομής των προϋποθέσεων του αρθ.22 παρ.4 Σ. Η επιτροπή εμπειρογνομόνων του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας για την εξέταση της προσφυγής των χειριστών της πολιτικής αεροπορίας απεφάνθη επίσης ,ότι η πρακτική της πολιτικής επιστρατεύσεως στην περίπτωση τους ήταν αντίθετη στις διεθνείς συμβάσεις 29/1920 και 105/1957 και σύστησε εναρμόνιση του.ν.17/1974 με τις συμβάσεις αυτές⁴³.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Αντιδιαστέλλοντας τα άρθρα 18 παρ.3 και 22 παρ.4 του Σ., που αφορούν την διενέργεια επιτάξεων, απαιτείται να γίνει κατανοητή η διαφοροποίηση των εν λόγω

⁴¹ ΣτΕ 687/1987 ΕΕΔ 46 1987,σ. 461,και ΣτΕ 2291/1987 (Ολομ.)

⁴² Βλ. άρθρα Β.Βασιλείου, Ε.Βενιζέλου, Θ.Θεοδώρου, Α.Καρακατσάνη, Λ.Ντάσιου ΕΕΔ 45 1986 721επ.και Μον.Πρ.Αθ. 11333/1986 ΕΕΔ 45 1986 750

διατάξεων, οι οποίες όχι μόνο καλύπτουν διαφορετικό αντικείμενο αλλά και προϋποθέτουν την ύπαρξη διαφορετικών συνθηκών για την εφαρμογή τους.

Το άρθρο 18 παρ.3 επιτρέπει την επίταξη ως εξαιρετικό μέτρο, αντικείμενο της οποίας δεν μπορεί να είναι τίποτα άλλο πάρα ότι μπορεί να είναι και αντικείμενο ιδιοκτησίας. δηλαδή σύμφωνα με την νομολογία η κυριότητα σε κινήτα και ακίνητα πράγματα. Η μονομερή αυτή πράξη του κράτους λαμβάνει χώρα αφενός σε περιπτώσεις πολέμου ή επιστρατεύσεως(στρατιωτικές επιτάξεις)και αφετέρου προς θεραπεία άμεσης κοινωνικής ανάγκης, που μπορεί να θέσει σε κίνδυνο την δημόσια τάξη , με την ευρεία έννοια αυτής ,ή υγεία (πολιτικές επιτάξεις)Το Σύνταγμα δεν επιτάσσει την πρόβλεψη άλλα και συνδρομή άλλων ουσιαστικών προϋποθέσεων, αφήνοντας το περιθώριο στον νομοθέτη να αναλάβει ο ίδιος την ρύθμιση της επίταξης.

Επίταξη που δεν γίνεται προς θεραπεία μίας από τις έκτακτες και άμεσες ανάγκες που αναφέρει το Σύνταγμα στο άρθρο 18 παρ.3 αποτελεί καταστρατήγηση του άρθρου 17 ,επειδή το Σύνταγμα επιτρέπει την προσωρινή μόνο επίταξη, όπως δέχεται και το ΣτΕ. Δεν μπορεί δηλαδή να διαρκεί πέρα του εύλογου χρόνου που απαιτείται για την ικανοποίηση της ανάγκη και πολύ περισσότερο δεν μπορεί να αποσκοπεί σε θεραπεία μονίμων αναγκών. Σε τέτοια περίπτωση επιβάλλεται η άρση της από την Διοίκηση.

Η διενέργεια αυτή της επίταξης για λόγους άμεσης δημόσιας ή κοινωνικής ανάγκης ,την διαφοροποιεί και από τον συναφή όρο της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης ,η οποία σε αντίθεση με τον προσωρινό χαρακτήρα της επίταξης, είναι κατά κανόνα οριστική. Η προσδιοριζόμενη αποζημίωση για την επίταξη αντικειμένων δε ,προβλέπεται από τον νομοθέτη αποκλειστικά και είναι χρονικά επόμενη της διενέργειας επιτάξεως .Καλύπτει μόνο την θετική ζημία και ορίζεται συχνά ως αποκατάσταση της εύλογης απλώς αξίας της χρήσεως του πράγματος Ο υπόχρεος προς αποζημίωση είναι πάντα το Κράτος. Για τα θέματα που προκύπτουν από την διενέργεια της επιτάξεως αποκλειστικά αρμόδια θεωρούνται τα διοικητικά δικαστήρια και τα ειδικά διοικητικά δικαστήρια επιτάξεων σε περιπτώσεις στρατιωτικών επιτάξεων. Κατά της ατομικής διοικητικής πράξεως της επιτάξεως κατά το Σύνταγμα αίτηση ακυρώσεως επιτρέπεται ενώπιον του Συμβουλίου της

⁴³ Βλ.Εισηγήσεις στις υποθέσεις υπ` αριθμ.33,470,481,ΕΕΔ 1986 σ.556

Επικρατείας ενώ κατά των αποφάσεων των διοικητικών δικαστηρίων επιτρέπεται αίτηση αναίρεσως.⁴⁴

Το άρθρο 22 παρ.4 του Συντάγματος αντίθετα , εισάγει εξαίρεση από τον κανόνα που απαγορεύει κάθε μορφής αναγκαστική εργασία. Προβλέπει όχι την επίταξη περιουσιακών δικαιωμάτων αλλά την επίταξη παροχής προσωπικών υπηρεσιών ,επίταξη δηλαδή του προσωπικού των επιχειρήσεων ή και κάθε ικανού προς εργασία ατόμου. Οι προϋποθέσεις εφαρμογής του είναι διαφορετικές και μάλιστα στενότερες καθώς τις εξειδικεύει σε πέντε περιπτώσεις:α)σε περίπτωση πολέμου, β)επιστράτευσης, γ)για αντιμετώπιση αναγκών της άμυνας της χώρας δ)για αντιμετώπιση επείγουσας κοινωνικής ανάγκης σε περίπτωση θεομηνίας ε)σε περίπτωση κοινωνικής ανάγκης που δύναται να θέσει σε κίνδυνο την δημόσια υγεία.

Ωστόσο και στην περίπτωση του άρθρου 22 παρ.4 του Σ. το Σύνταγμα αναθέτει την ρύθμιση της επίταξης στον κοινό νομοθέτη, παρέχει δηλαδή επιφύλαξη νόμου(τυπικού ή ουσιαστικού). Χωρίς την ρύθμιση αυτή, η διοίκηση δεν μπορεί να επιβάλει επίταξη προσωπικών υπηρεσιών ή προσφορά προσωπικής εργασίας σε ατομική περίπτωση. Η νομοθετική επιβολή επιτάξεως προσωπικών υπηρεσιών σε μια συγκεκριμένη περίπτωση, ανεξάρτητα από την ύπαρξη γενικής νομοθετικής ρυθμίσεως επιτρέπεται κατ' αρχήν και με πράξη νομοθετικού περιεχομένου δεδομένου ότι στις περιπτώσεις που συντρέχουν οι προϋποθέσεις της επιτάξεως προσωπικών υπηρεσιών, θα συντρέχουν και οι προϋποθέσεις πράξεων νομοθετικού περιεχομένου. Επιπλέον και στην περίπτωση αυτή τίθεται το ζήτημα του εύλογου χρόνου, καθώς η επίταξη προσωπικών υπηρεσιών δεν αποσκοπεί σε μόνιμη θεραπεία των κοινωνικών αναγκών.

Βασιζόμενο στην διάταξη του αρ.22 παρ.4 του Σ. το ΣτΕ θεώρησε ισχυρό και εφαρμοστέο το ν.δ. 1974 «περί πολιτικής σχεδιάσεως εκτάκτου ανάγκης» μόνο στις πέντε περιπτώσεις που απαριθμούνται περιοριστικά στο Σύνταγμα και υπήγαγε την πολιτική επιστράτευση απεργών στις συνταγματικές εξαιρέσεις από την απαγόρευση της αναγκαστικής εργασίας, τις οποίες θεώρησε ως ειδικές και επομένως υπερέχουσες διατάξεις, έναντι του άρθρου 23 παρ.1 που κατοχυρώνει το δικαίωμα απεργίας.

⁴⁴ Άρθρο 95 παρ.1 στοιχ. β' και γ' Συντ.

Επομένως είναι ανάγκη να γίνει σαφής διαχωρισμός μεταξύ των δύο διατάξεων να αποφεύγεται οποιαδήποτε σύγχυση σχετικά με το περιεχόμενο τους. Ακόμα περισσότερο όμως είναι αναγκαίο η εφαρμογή των επιτάξεων να περιορίζεται πάντα στις οριζόμενες από το Σύνταγμα περιπτώσεις , προκειμένου να αποφεύγεται πάση θυσία κάθε καταχρηστική άσκηση της από την Διοίκηση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βενιζέλος Ε., **Πολιτική επιστράτευση και απεργία**, Ε.Ε.Δ. 1986,726
- Δαγτόγλου Π.Δ., **Γενικό Διοικητικό Δίκαιο**,2^η έκδοση,1984
- Δαγτόγλου Π.Δ. **Συνταγματικό Δίκαιο-Ατομικά Δικαιώματα**, Τόμος Β',1^η Έκδ.1991.
- Δενδιάς Μ. , **Διοικητικό Δίκαιο**,εκδ.Αντών.Σάκκουλας,1952 Αθήνα,
- Θεοδώρου Α, **Απεργία και πολιτική επιστράτευση** ,Ε.Ε.Δ.1986,734
- Καποδίστριας Ι. **Νομιμότης επιστρατεύσεως απεργών**, ΕΕργΔ τ.45
- Καρακατσάνης Α., **Συλλογικό Εργατικό Δίκαιο**,3^η έκδοση, Εκδόσεις Αντ.Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1992.
- Ντάσιος Λ., **Η πολιτική επιστράτευση**, Ε.Ε.Δ. 1986,742
- Μπέης Κ., **Η επίταξη προσωπικών υπηρεσιών και αναγκαστική εργασία**,ΕΕΔ,1980,
- Σαρίπολος Ν.Ν., **Συνταγματικό Δίκαιο**, Γ' Τόμος,4^η έκδ.1923.
- Σπηλιάκος Αγ., **Αι συνταγματικά προϋποθέσεις της επίταξης και η νομολογία του ΣτΕ**,. ΕΔΔΔ 1964
- Τσιμπούκης Τ, **Σκέψεις για την πολιτική επιστράτευση**, ΕΕργΔ τ.25
- Χρυσόγονος Κ.Χ, **Η απαγόρευση της αναγκαστικής εργασίας και η επίταξη προσωπικών υπηρεσιών** ,1992
- Χρυσόγονος Κ.Χ, **Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα**, Εκδόσεις Αντ.Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 1998

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

ΣτΕ 2500/2002 :Υπόθεση επίταξης για την κάλυψη αναγκών του Πολεμικού Ναυτικού

http://lawdb.intrasoftnet.com/pls/dnom/njur8.cases_nvg?sid=82576&total=1#

ΣτΕ 330/2002 Επιτροπή Αναστολών του ΣτΕ:Υπόθεση επίταξης κινηματογράφου

http://lawdb.intrasoftnet.com/pls/dnom/njur8.cases_nvg?sid=80375&total=6

ΣτΕ1948/2001,ΤμήμαΔ':Υπόθεση επίταξης για στέγαση αποθήκης καυσίμων

http://lawdb.intrasoftnet.com/pls/dnom/njur8.cases_nvg/sid=80375&total=5#

ΣτΕ1063/1998 Ολ.:Υπόθεση επίταξης για στέγαση υπηρεσιών του Υπουργείου Πολιτισμού:

http://lawdb.intrasoftnet.com/pls/dnom/njur8.cases_nvg/sid=80375&total=5#

ΣτΕ3454/1998 Τμήμα Δ':Υπόθεση εγκατάστασης RADAR στον Αερολιμένα Θεσ/κης:

http://lawdb.intrasoftnet.com/pls/dnom/njur8.cases_nvg/sid=80375&total=5#

ΣτΕ3456/1998 Ολ.:Υπόθεση εγκατάστασης RADAR στον Αερολιμένα Θεσ/κης.

http://lawdb.intrasoftnet.com/pls/dnom/njur8.cases_nvg/sid=80375&total=5#

ΣτΕ3385/1995ΤμήμαΔ':Υπόθεση επίταξης για στέγαση του 3^{ου} σχολικού εργαστηριακού κέντρου Περιστερίου

http://lawdb.intrasoftnet.com/pls/dnom/njur8.cases_nvg/sid=80375&total=4# .

ΣτΕ2969/1990(Α'Τμήμα): Υπόθεση επίταξης υδρευτικών εγκαταστάσεων στην Αρτέμιδα Αττικής,

http://lawdb.intrasoftnet.com/pls/dnom/njur8.cases_nvg?sid=80485&total=2#

ΣτΕ 687/1987 Ολ.:Υπόθεση χειριστών και ιπταμένων μηχανικών Ολυμπιακής Αεροπορίας, ΕΕΔ 1987,Σ.461

ΣτΕ2291/1987 Ολ.:Υπόθεση χειριστών και ιπταμένων μηχανικών της Ολυμπιακής Αεροπορίας,

http://lawdb.intrasoftnet.com/pls/dnom/njur8.cases_nvg?sid=80485&total=9#

ΣτΕ 746/1984,No.B. 34,σ.1340

ΣτΕ2960/83,ΤμήμαΔ':Υπόθεση επίταξης επαγγελματιών με την εμπορική ιδιότητα

http://lawdb.intrasoftnet.com/pls/dnom/njur8.cases_nvg?sid=80485&total=1#

ΣτΕ 1329/1982 Δ'.Τμήμα, Υπόθεση Δημοτικού Σχολείου Μεγάρων, Νομολογία ΣτΕ 1982,σ.1677

ΣτΕ 414/1963,Ολ.,Υπόθεση επίταξης εγκαταστάσεων αντλήσεως ύδατος από τον Νομάρχη Κυκλάδων. Νομολογία ΣτΕ 1963,σ.510

ΣτΕ 855/1952,Υπόθεση επίταξης για στέγαση των υπηρεσιών της Αστυνομικής Διευθύνσεως Κέρκυρας,Ολ. Αρχ.Νομ.1952 σ.376

ΣτΕ 1563/1951 ,Υπόθεση επίταξης για στέγαση τμήματος Χωροφυλακής,Ολ.Αρχ.Νομ.1952,σ.80

ΣτΕ 87/1950Ολ. Υπόθεση Αικ.Πατέρα,Νομ.ΣτΕ 1950,σ.109

Α.Π.723/2003(Γ' Πολιτικό Τμήμα):Υπόθεση αναγκαστικής απαλλοτρίωσης για εγκατάσταση προσφύγων ομογενών

http://lawdb.intrasoftnet.com/pls/dnom/njur8.cases_nvg?sid=80485&total=1#

Α.Π.1771/2002(β' Πολιτικό Τμήμα):Υπόθεση επίταξης ναυτολογημένου προσωπικού του ωκεανογραφικού σκάφους «V/Γ ΠΥΘΕΑΣ

http://lawdb.intrasoftnet.com/pls/dnom/njur8.cases_nvg?sid=80485&total=2#

Α.Π.1302/1997(γ' Πολιτικό Τμήμα):Υπόθεση επίταξης για αποκατάσταση προσφύγων

http://lawdb.intrasoftnet.com/pls/dnom/njur8.cases_nvg?sid=80485&total=3#

Α.Π. 71/1987:Υπόθεση επίταξης ακινήτου στην Ρόδο για κάλυψη στρατιωτικών αναγκών

http://lawdb.intrasoftnet.com/pls/dnom/njur8.cases_nvg?sid=80485&total=14#

Α.Π.633/1985

http://lawdb.intrasoftnet.com/pls/dnom/njur8.cases_nvg?sid=82576&total=1#

Εφ.Αθ. 10734/1986 Υπόθεση επίταξης για την κατασκευή διοχετευτικού αγωγού υδραγωγείου Μόρνου,Αρχ.Νομ.37,σ.714

ΓΝΜΔΝΣΚ108/2003:Υπόθεση αποζημίωσης εταιρίας κατόπιν επίταξης

http://lawdb.intrasoftnet.com/pls/dnjur8.cases_nvg?sid=80485&total=6#

ΕΠΙΤΑΞΗ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Επίταξη ως περιορισμός στην προστασία της ιδιοκτησίας και στην ελευθερία της Εργασίας-Επίταξη πραγμάτων. Νομική φύση. Δημιουργείται ίδιας φύσεως έννομη σχέση δημοσίου Δικαίου.- Αναγκαστική απαλλοτρίωση και διαφορές με την επίταξη- Προϋποθέσεις εφαρμογής του αρ.18 παρ.3-Πολιτικές και στρατιωτικές επιτάξεις- κάλυψη εκτάκτων ,πειγουσών και πρόσκαιρων αναγκών-άρση της επίταξης μετά την πάροδο ευλόγου χρόνου-Υπεύθυνο το Κράτος για την καταβολή αποζημιώσεως- Χρόνος καταβολής της-Αποκλειστική αρμοδιότητα των Διοικητικών Δικαστηρίων- Επίταξη προσωπικών υπηρεσιών-απαγόρευση αναγκαστικής εργασίας και κατοχύρωση της στην διεθνή και εσωτερική έννομη τάξη-Ρητές προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 22 παρ.4Σ-το ν.δ. 17/1974 περί πολιτικής επιστράτευσης. Σχέση πολιτικής επιστράτευσης και απεργιακού φαινομένου.

SUMMARY

The requisition, as a restriction in the protection of property and in the freedom of labor-Requisition of Property.Legal Nature.A particular relationship of Public law is being created.-Eminent domain and its differences from the requisition-Conditions for the application of the article 18 par.3 of the greek Constitution-Political and military Requisitions-Covering of emergency,temporal and special needs-The State is responsible for the payment of compensation-Time of payment-Jurisdiction of the Administrative Courts-Requisition of personal service-Prohibition from the obligatory labor and its entrenchment in the international and national legal order.- Specific conditions for the application of the article 22 par.4 of the Greek Constitution-The l.p.17/1974 concerning the political recruitment and its relationship with the strike`s phaenomenon.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Συμβούλιο της Επικρατείας 2291/1987 (Ολομ.)

ΕΕΡΓΔ/1988 (457)

Απεργία χειριστών και ιπταμένων μηχανικών της Ολυμπιακής Αεροπορίας.

Θέση των απεργών σε πολιτική επιστράτευση λόγω της απεργίας με αποφάσεις

του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Μεταφορών. Ισχύς των εν λόγω αποφάσεων μόνο για το χρονικό διάστημα των απεργιών.

Δικονομία διοικητική. Κατάργηση της δίκης για ακύρωση των αποφάσεων λόγω έλλειψης εννόμου συμφέροντος που να δικαιολογεί τη συνέχισή της, λόγω παρόδου του χρονικού διαστήματος εξαγγελίας των απεργιών. (αντίθετη μειοψηφία).

Προεδρεύων ο Σύμβουλος κ. Θ. Κουρουσόπουλος

Εισηγητής ο Σύμβουλος κ. Β. Μποτόπουλος

Δικηγόροι οι κ.κ. Κων. Μπόμπορας, Ιωάννης Κάρμης, Ε. Σαρακηνός

Σύμβουλος της Διοικήσεως

Η υπόθεση παραπέμφθηκε στην Ολομέλεια λόγω της σημασίας και με την απόφαση του Δ' Τμήματος 687/1987.

Τον Ιούνιο του 1986 τα επαγγελματικά σωματεία των χειριστών και των ιπταμένων μηχανικών της Ολυμπιακής Αεροπορίας εξαγγείλαν απεργιακές κινητοποιήσεις για το διάστημα από 14 Ιουνίου 1986 μέχρι τις 14 Ιουλίου 1986. Σύμφωνα με τις ανακοινώσεις των

σωματείων των απεργών, η παύση της εργασίας, στο διάστημα αυτό, θα είχε τη μορφή είτε 24ωρων ή 48ωρων απεργών, είτε στάσεων εργασίας, τριώρων ή τετράωρων, σε πολλές περιπτώσεις δύο φορές την ημέρα. Ενόψει των εξαγγελιών αυτών, ο Αρχηγός του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Αμύνης ζήτησε, στις 10 Ιουνίου 1986, από

τον Πρωθυπουργό να κηρύξει τους κλάδους των χειριστών και των ιπτάμενων μηχανικών σε κατάσταση πολιτικής κινητοποίησης, γιατί, κατά την εκτίμηση του αρχηγού ΓΕΕΘΑ, η πραγματοποίηση των απεργών θα είχε ως αποτέλεσμα να ζημιωθεί το εθνικό συμφέρον και να προκληθούν κίνδυνοι για

την οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας καθώς και για τη δημόσια υγεία. Αντίστοιχη εισήγηση προς τον Πρωθυπουργό, για να εγκρίνει περαιτέρω την πολιτική επιστράτευση των απεργών, υπέβαλε, την ίδια ημερομηνία, και ο Υπουργός Μεταφορών και Επικοινωνιών, επικαλούμενος

την αποδιοργάνωση των εναέριων συγκοινωνιών την οποία θα προκαλούσαν οι απεργίες. Ετσι, την ίδια πάντα μέρα, δημοσιεύθηκαν στην Εφημερίδα της

Κυβερνήσεως, στο ίδιο φύλλο (375 Β'), οι ακόλουθες αποφάσεις: Η απόφαση

του Πρωθυπουργού (1640 που έθεσε τους κλάδους των χειριστών και των ιπτάμενων μηχανικών της Ολυμπιακής Αεροπορίας σε κατάσταση πολιτικής

κινητοποίησης, η απόφαση του Πρωθυπουργού (165) που ενέκρινε την πολιτική επιστράτευση του προσωπικού αυτών των κλάδων και τέλος η

απόφαση του Υπουργού Μεταφορών και Επικοινωνιών (ΥΠΑ/ΠΣΕΑ/Α/522) που εκήρυξε την πολιτική επιστράτευση των χειριστών και των ιπταμένων

μηχανικών. Με την κρινομένη αίτηση, που ασκείται εμπρόθεσμα και γενικώς νομότυπα νομότυπα από το σωματείο "Ενωσις Χειριστών Πολιτικής

Αεροπορίας" (Ε.Χ.Π.Α.), καθώς και από μέλη του σωματείου αυτού,

ζητείται να ακυρωθούν οι πιο πάνω συναφείς μεταξύ τους, αποφάσεις κατά το μέρος που αφορούν τους χειριστές.

Η πρώτη πρωθυπουργική απόφαση αναφέρει ότι κηρύσσει την πολιτική κινητοποίηση "λόγω των απεργών" και η δεύτερη εγκρίνει "κατά τη

διάρκεια των απεργιών" την πολιτική επιστράτευση. Από το περιεχόμενο αυτό των πρωθυπουργικών αποφάσεων συνάγεται ότι και οι δύο αναφέρονται

στο χρονικό διάστημα των απεργιών, από 14 Ιουνίου 1986 μέχρι 14 Ιουλίου 1986, στο οποίο και περιορίζουν τη χρονική τους ισχύ. Περιορισμένης

χρονικής ισχύος είναι και η τρίτη από τις προσβαλλόμενες αποφάσεις, η υπουργική απόφαση που εκήρυξε την πολιτική επιστράτευση. Εφόσον

στηρίζεται στις μνημονευόμενες πρωθυπουργικές αποφάσεις και επικαλείται τους κινδύνους από τις απεργιακές κινητοποιήσεις, πρέπει να θεωρηθεί

ότι ισχύει μόνο για το διάστημα των πιο πάνω απεργιών, η δε φράση που περιέχει η απόφαση αυτή, ότι η επιστράτευση ισχύει "μέχρι νεώτερης

απόφασης" έχει την έννοια ότι ο υπουργός επιφυλάσσεται να εξετάσει αν δικαιολογείται να αρθεί το μέτρο και πριν από τη λήξη του χρονικού

διαστήματος των απεργιών, όχι δε ότι το μέτρο τούτο θα εξακολουθεί να ισχύει, και μάλιστα χωρίς χρονικό περιορισμό, και μετά από την

παρέλευση του χρονικού διαστήματος για το οποίο είχαν εξαγγελθεί οι απεργίες. Επομένως, σύμφωνα με την

παρ. 2 του άρθρ. 32 του νομοθετικού διατάγματος 170/1973 "περί του Συμβουλίου της Επικρατείας" όπως η

διάταξη αυτή αντικαταστάθηκε από την παράγραφο 1 του άρθρου 3 του νόμου 1470/1984 (ΦΕΚ 112), η δίκη πρέπει να καταργηθεί αφού κατά τον χρόνο που συζητήθηκε η υπόθεση ενώπιον του Δ' Τμήματος είχε παρέλθει το χρονικό διάστημα για το οποίο εξαγγέλθηκαν οι απεργίες και το έννομο συμφέρον που επικαλούνται οι αιτούντες για τη συνέχιση της δίκης, δηλαδή οι αστικές ή ποινικές συνέπειες που έχει τυχόν προκαλέσει η μη προσβαλλόμενες πράξεις, δεν συνιστούν το ιδιαίτερο έννομο συμφέρον που δικαιολογεί το ιδιαίτερο έννομο συμφέρον που δικαιολογεί τη συνέχιση της δίκης, γιατί το συμφέρον αυτό πρέπει, κατά την έννοια που έχει η πιο πάνω διάταξη, να ανάγεται σε διοικητικής φύσης συνέπειες του μέτρου. Τέσσερα όμως μέλη του Δικαστηρίου με αποφασιστική ψήφο διατύπωσαν τη γνώμη ότι παρά το γεγονός ότι είχε παρέλθει, ήδη κατά τον χρόνο που η υπόθεση συζητήθηκε ενώπιον του Δ' Τμήματος, το χρονικό διάστημα για το οποίο εξαγγέλθηκαν οι απεργίες, δεν συντρέχει λόγος να καταργηθεί η δίκη, γιατί οι προσβαλλόμενες πράξεις εξακολουθούν να ισχύουν, εφόσον δεν περιέχουν συγκεκριμένο χρονικό περιορισμό της ισχύος τους και ειδικότερα δεν συνδέουν τη χρονική τους ισχύ με το διάστημα των απεργιών, η τρίτη μάλιστα ρητώς αναφέρει ότι ισχύει μέχρι να εκδοθεί νεώτερη υπουργική απόφαση.

Α.Π. 71/1987 Δ' Τμ.

Δ/ΝΗ/1988 (664)

Επίταξη ακινήτου. Η κατάληψη ακινήτου από το Δημόσιο που γίνεται με επίταξη για την θεραπεία μονίμων αναγκών δεν είναι νόμιμη.

Διεκδικητική αγωγή του κυρίου του ακινήτου με αίτημα απόδοση ακινήτου και αποζημίωση για την αποκατάσταση της ζημίας από την παρανομία κατάληψη.

Δικαιοδοσία πολιτικών δικαστηρίων για την επίλυση της σχετικής διαφοράς.

Ενσταση παραγραφής της επιδικίου αξιώσεως αποζημιώσεως από το Δημόσιο.

Η κήρυξη της απαλλοτριώσεως του επιδικίου ακινήτου δεν διακόπτει την παραγραφή.

Πρόεδρος : Βασίλ. Λινάρδος,
Αντιπρόεδρος.

Εισηγητής: Ευάγγ. Ανδριανός,
Αρεοπαγίτης.

Δικηγόροι: Περ. Πέτρου, Δημ. Γριμάνης.

Με την υπό κρίση αγωγή εκτίθεται ότι ο ενάγων είναι κύριος του ακινήτου που αναφέρεται σε αυτή από αγορά από τους αληθινούς κυρίους

του, με συμβολαιογραφικό έγγραφο που έχει καταχωρηθεί στο Κτηματολόγιο Ρόδου όπου ευρίσκεται το ακίνητο, ότι το εναγόμενο Δημόσιο, με τα αρμόδια όργανά του, το κατέλαβε αυθαιρέτως και με κακή πίστη για την εξυπηρέτηση μόνιμων στρατιωτικών αναγκών τον Ιούλιο 1976, ότι κατά τα μέσα του 1977 τα ίδια όργανα του Δημοσίου επέφεραν μεταβολές από τις οποίες χειροτέρευσε η μορφή και εμειώθη η αξία του ακινήτου και κατέστειψαν τα δένδρα και τη δεξαμενή αρδεύσεως που υπήρχαν σε αυτό και διώκεται να αναγνωρισθεί ότι ο ενάγων είναι κύριος του επιδικίου και να υποχρεωθεί το εναγόμενο δημόσιο να αποδώσει το ακίνητο στον ενάγοντα και να του καταβάλει το αιτούμενο ποσό αποζημιώσεως για τη μείωση της αξίας και τις φθορές του και, επικουρικώς, την αξία του επιδικίου στην περίπτωση αδυναμίας αποδόσεώς του. Η αγωγή είναι νόμω βάσιμη κατά τα κεφάλαια αυτά και στηρίζεται στα άρθρα 297, 298, 369, 914, 1033, 1094 και 1099 ΑΚ, 105 ΕισΝΑΚ, 61 του Κτηματολογικού Κανονισμού Δωδεκανήσου (Διατάγματος Ιταλού Κυβερνήτου 132/1.9.1929) που διατηρήθηκε σε ισχύ με το άρθρο 8 παρ. 2 Ν. 510/47 και 69 παρ. 1 εδ. γ' ΚΠολΔ.

Στην αγωγή εκτίθεται επίσης και ότι το Δημόσιο, από υπαιτιότητα των οργάνων του, παρέλειψε να εισπράξει τα ωφελήματα του επιδικίου (καρπούς γεωργικής εκμεταλλεύσεως) ενώ μπορούσε να τα εισπράξει, σύμφωνα με τους κανόνες της τακτικής διαχειρίσεως και ζητείται με αυτή και να υποχρεωθεί το Δημόσιο να καταβάλει στον ενάγοντα και την αξία των ωφελημάτων αυτών. Κατά το κεφάλαιο τούτο η αγωγή πρέπει να απορριφθεί ως νόμω αβάσιμη γιατί αφού, σύμφωνα με το επιδικίο για την εξυπηρέτηση μόνιμων στρατιωτικών αναγκών του, η παράλειψή του να το καλλιεργήσει δεν μπορεί να αποδοθεί σε υπαιτιότητα των οργάνων του που είναι απαραίτητο να συντρέχει αφού σε αυτή στηρίζει την αξίωσή του ο ενάγων.

Από τα άρθρα 17 και 18 του Συντάγματος με τα οποία προβλέπονται οι περιπτώσεις στερήσεως της ακινήτου ιδιοκτησίας για δημόσια ωφέλεια και οι περιπτώσεις επιτάξεως και στερήσεως της ελεύθερης χρήσεως και καρπώσεως της ιδιοκτησίας που απαιτείται από ιδιαίτερες περιστάσεις και από τα άρθρα 1, 22 και 65 Ν. 4442/29 περί στρατιωτικών και ναυτικών εισφορών και ναυλώσεων με τα οποία ρυθμίζονται τα των επιτάξεων γενικώς για τις ανάγκες των ενόπλων Δυνάμεων και ορίζεται, ειδικά όσον

αφορά τα ακίνητα, ότι "η δι' επιτάξεως κατάληψις του ακινήτου δύναται να είναι προσωρινή ή οριστική ήτοι απαλλοτριώσεις αναγκαστική λόγω δημοσίας ανάγκης" (άρθρ. 65 παρ. 2), συνάγεται ότι είναι συνταγματικώς επιτρεπτή η επίταξη ακινήτου αναγκών, ενώ η ανάγκη είναι μόνιμη, τότε πρέπει να γίνει αναγκαστική απαλλοτριώση. Επομένως η κατάληψη του ακινήτου που γίνεται με επίταξη για θεραπεία μόνιμων αναγκών δεν είναι νόμιμη. Εξ άλλου ορίζεται με το άρθρο 6 παρ. 1 ΑΝ 2215/40 ότι "καταλήψεις ακινήτων υπό στρατιωτικών ή ναυτικών Αρχών δι' ας δεν ετηρήθησαν αι κατά τον Κώδικα "περί στρατιωτικών εισφορών και ναυλώσεων" διατυπώσεις, δεν θεωρούνται επιτάξεις εν τη εννοία του άρθρου 2 του Ν. 4442/19, το δε κατά τον νόμον τούτον διοικητικόν Δικαστήριον στερείται δικαιοδοσίας προς εκδίκασιν τοιούτων περιπτώσεων υπαγομένων εις τα τακτικά Δικαστήρια κατά τας κοινάς διατάξεις". Από τη διάταξη αυτή σε συνδυασμό και με τις γενικές διατάξεις περί δικαιοδοσίας των τακτικών πολιτικών Δικαστηρίων (άρθ. 1 - 6 ΚΠολΔ), περί διοικητικής αγωγής (άρθ. 1094-1107 ΑΚ) και περί αποζημιώσεως (άρθ. 297, 298 και 914 ΑΚ και 105 ΕισΝΑΚ) συνάγεται ότι αν έγινε κατάληψη ακινήτου από δημόσια Αρχή χωρίς να συντρέχουν οι προϋποθέσεις για την ύπαρξη νομίμου επιτάξεως που απαιτούνται κατά το Σύνταγμα και του νόμου, ο κύριος του ακινήτου, μπορεί να ασκήσει τα δικαιώματά του και να ζητήσει του ενώπιον των κακτικών πολιτικών Δικαστηρίων την αναγνώριση της κυριότητάς του, την απόδοση του ακινήτου και αποζημίωση για τη ζημία από την παράνομη κατάληψη και ότι τα τακτικά πολιτικά Δικαστήρια, έχουν, στην περίπτωση αυτή, δικαιοδοσία να δικάσουν επί της αγωγής αυτής και να κρίνουν παρεπιμπτόντως αν υπάρχει ή όχι νόμιμη επίταξη αφού ο έλεγχος αυτός δεν έχει αποκλεισθεί, από το νόμο ορίζεται αντιθέτως (άρθ. 6 παρ. 1 Α.Ν. 2215/40), ότι οι υποθέσεις αυτές υπάγονται στα τακτικά Δικαστήρια. Στην προκειμένη περίπτωση το Δημόσιο προβάλλει ότι το ακίνητο του εκκαλούντος έχει επιταχθεί με την υπ' αριθ. Φ. 913/Ε/15/161470/24.6.76 Διαταγή της ΑΣΔΕΝ, ότι κατέχεται βάσει της επιτάξεως αυτής και του σχετικού πρωτοκόλλου παραλαβής και ότι τα τακτικά πολιτικά Δικαστήρια δεν έχουν δικαιοδοσία να κρίνουν επί της υπό κρίση διαφοράς που υπάγεται στη δικαιοδοσία των

Διοικητικών Δικαστηρίων Στρατιωτικών επιτάξεων που λειτουργούν σύμφωνα με τις παρά πάνω διατάξεις του Συντάγματος και του Κώδικα στρατιωτικών εισφορών. Η ένσταση αυτή στηρίζεται στις διατάξεις αυτές και στο άρθρο 1095 ΑΚ, είναι αβάσιμη στην ουσία γιατί η επίταξη που επικαλείται το Δημόσιο δεν είναι νόμιμη αφού στην παρά πάνω Διαταγή της ΑΣΔΕΝ αναφέρεται ότι επιτάσσεται έκταση 39.900 τετρ. μέτρων (στην οποία συμπεριλαμβάνεται και το επίδικο όπως ομολογείται και από τους δύο διαδίκους) "δι' ανάγκας μόνιμου στρατοπέδου 95 ΜΚΟΕΧ" χωρίς άλλη αιτιολογία και ιδιαίτερα χωρίς να αναφέρεται στη Διαταγή αυτή ούτε να προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλλου που προσκομίζει και επικαλείται το Δημόσιο, το είδος των αναγκών για τις οποίες γίνεται η επίταξη και μάλιστα ότι οι ανάγκες αυτές είναι προσωρινές.

Το Πρωτοδικείο απέρριψε την αγωγή κατά την βάση περί αναγνώρισεως της κυριότητας του ενάγοντος, ως μη νόμιμη και κατά τη βάση περί αποζημιώσεως με την αιτιολογία ότι υπάρχει νόμιμη επίταξη και ότι συνεπώς, η διαφορά υπάγεται στα αρμόδια διοικητικά Δικαστήρια και όχι στα τακτικά πολιτικά που δεν έχουν δικαιοδοσία επί της ηγορούμενης. Με αυτά που δέχθηκε το Πρωτοδικείο έσφαλε σύμφωνα με όσα αναφέρονται στις προηγούμενες σκέψεις και επομένως πρέπει να γίνει δεκτή η έφεση του ενάγοντος με την οποία παραπονείται για την απόρριψη της αγωγής, να εξαφανισθεί η εκκαλουμένη απόφαση, να διακρατηθεί η υπόθεση και να εξετασθεί περαιτέρω.

Από το σύνολο των ισχυρισμών του εναγομένου και ιδιαίτερα από το γεγονός ότι δεν αρνείται την κυριότητα του ενάγοντος και δεν προβάλλει δικά του δικαιώματα επί του διαδίκου αλλά, αντίθετα, ομολογεί ότι κατέχει το επίδικο με βάση την επίταξη που δεν είχε νόημα αν το θεωρούσε δικό του και προβάλλει ότι στον ενάγοντα καταβάλλεται η αποζημίωση για την επίταξη που έχει ορίσει το αρμόδιο Διοικητικό Δικαστήριο, συνάγεται, κατά την κρίση του Δικαστηρίου, ομολογία του εναγομένου Δημοσίου ότι ο ενάγων είναι κύριος του επιδίκου. Ομολογεί επίσης το εναγόμενο ότι κατέχει το επίδικο δια των αρμοδίων στρατιωτικών Αρχών του από 30.4.76. Κατά τα λοιπά το εναγόμενο αρνείται την αγωγή και ιδιαίτερα το ότι έχουν προκληθεί στο επίδικο οι φθορές που ισχυρίζεται ο ενάγων και το ύψος της ζημίας του. Επομένως

πρέπει να υποχρεωθεί ο ενάγων να αποδείξει την ιστορική βάση της αγωγής κατά τα περιστατικά που δεν ομολογούνται και με μάρτυρες που πρέπει να επιτραπούν εξ αιτίας της φύσεως αυτών που πρέπει να αποδειχθούν.

Το Δημόσιο προβάλλει επικουρική ένσταση παραγραφής των επιδίκων αξιώσεων αποζημιώσεως του ενάγοντος με τον ισχυρισμό ότι οι επιζήμιες συνέπειες της κατοχής του επιδίκου άρχισαν να επέρχονται από την κατάληψη του το 1976 ενώ η αγωγή έχει εγερθεί το 1982. Η ένσταση στηρίζεται στα άρθρα 247, 251, 937 ΑΚ και 91 παρ. και 93 ΝΔ 321/69 περί Κώδικος Δημοσίου Λογιστικού και επειδή ο ενάγων αρνείται ότι η αξίωσή του για τις φθορές και τους καρπούς εγεννήθη το 1976 αφού ισχυρίζεται ότι η παράνομη πράξη της φθοράς του ακινήτου του από τα όργανά του Δημοσίου έγινε το 1977, το εναγόμενο πρέπει να υποχρεωθεί να αποδείξει την ιστορική βάση της ενστάσεώς του και με μάρτυρες. Ο ισχυρισμός του ενάγοντος ότι η παραγραφή έχει διακοπεί με την υποβολή της από 20.9.81 αιτήσεώς του και με την κατά το έτος 1978 κήρυξη της απαλλοτριώσεως του επιδίκου πρέπει να απορριφθεί γιατί η αίτηση αυτή δεν αφορά τις αξιώσεις για αποζημίωση αλλά την προπαρασκευαστική διαδικασία της εγέρσεως της διεκδικητικής αγωγής και γιατί η κήρυξη της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως αφορά το δικαίωμα κυριότητας επί του ακινήτου και όχι τις αξιώσεις αποζημιώσεως.

Αριθμός 3385/1995

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ Δ

Α ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ/1995 (1), ΔΔΙΚΗ/1995 (864), ΤΟΣ/1995 (904)

Επίταξη ακινήτων για τη στέγαση σχολικών μονάδων. Σκοπός το ΟΣΚ.

Παραδεκτή η παρέμβαση του ΟΣΚ στη δίκη ακύρωσης αποφάσεων επιβολής επίταξης. Προϋποθέσεις επιβολής επίταξης κατά το Σύνταγμα και το νδ.

17/1974. Η κοινωνική ανάγκη για την οποία επιβάλλεται η επίταξη πρέπει να είναι έκτακτη, επείγουσα και πρόσκαιρη και όχι μόνιμη. Η επίταξη για τη στέγαση σχολικών μονάδων επιβλήθηκε για τη θεραπεία μόνιμης ανάγκης, και συνεπώς δεν είναι σύμφωνη με τις ανωτέρω διατάξεις. Περιστατικά.

Δεκτή η αίτηση ακύρωσης. Αντίθετη μειοψηφία.

Κ.Κ.

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 20 Σεπτεμβρίου 1994, με την εξής σύνθεση : Χ. Φατούρος, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Δ' Τμήματος, Π. Παραράς, Π. Χριστόφορος, Σ. Χαραλαμπίδης, Γ. Ανεμογιάννης, Σύμβουλοι, Ελ. Δανδουλάκη, Ο. Ζύγουρα, Πάρεδροι. Γραμματέας ο Μ. Καλαντζής, Γραμματέας του Δ' Τμήματος.

Γ ι α να δικάσει την από 21 Σεπτεμβρίου 1993 αίτηση:

τ ω ν : 1) Διονυσίου Α. Δεσύλλα και 2) Χριστίνας συζ. Διον. Δεσύλλα, κατοίκων Ν. Σμύρνης Αττικής (Κωνσταντινουπόλεως 10), οι οποίοι παρέστησαν με τους δικηγόρους Παύλο Δεληβοριά (Α.Μ. 259) και Γρηγ. Νίκα (Α.Μ. 1848), που τους διόρισαν με πληρεξούσιο,

κ α τ ά των : 1) Πρωθυπουργού, 2) Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και 3) Υπουργού Οικονομικών, οι οποίοι παρέστησαν με τον Κρίτων Μανωλή, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους,

κ α ι κατά του παρεμβαίνοντος Οργανισμού Σχολικών Κτιρίων (Ο.Σ.Κ.), που εδρεύει στην Αθήνα (Φαβιέρου 30), ο οποίος παρέστη με τον δικηγόρο Εύελπι Βεργή (Α.Μ. 3151), που τον διόρισε με απόφαση το Διοικητικό Συμβούλιο του Οργανισμού.

Με την αίτηση αυτή οι αιτούντες επιδιώκουν να ακυρωθούν : 1) η Δ4/470/10.9.1993 κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Οικονομικών και 2) η Υ. 2061/10.9.1993 (φ. 711/10.9.1993 τ. Β') απόφαση του Πρωθυπουργού.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του Εισηγητή, Συμβούλου Γ. Ανεμογιάννη.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε τους πληρεξούσιους των αιτούντων, οι οποίοι ανέπτυξαν και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακύρωσεως και ζήτησαν να γίνει δεκτή η αίτηση, τον πληρεξούσιο του παρεμβαίνοντος Οργανισμού και τον αντιπρόσωπο των: 1) Πρωθυπουργού και 2) Υπουργών, οι οποίοι ζήτησαν την απόρριψή της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση, το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του Δικαστηρίου και,

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφθηκε κατά το Νόμο

1. Επειδή για την κρινόμενη αίτηση έχουν καταβληθεί τα νόμιμα τέλη (4708319 και 4708320/1993 διπλότυπα της ΔΟΥ δικαστικών εισπράξεων Αθηνών) και το παράβολο (1998813 και 4233467 ειδικά γραμμάτια παραβόλου).

2. Επειδή, με την Υ.2061/10.9.1993 πράξη του (φ. 711 Β') ο Πρωθυπουργός έδωσε την έγκρισή του στους Υπουργούς Οικονομικών και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων να επιτάσσουν ακίνητα που βρίσκονται στην περιοχή του Δήμου Περιστερίου για την εγκατάσταση και λειτουργία του 3ου Σχολικού Εργαστηριακού Κέντρου Περιστερίου. Ακολουθώντας, με τη Δ4/470/10.9.1993 κοινή απόφαση των πιο πάνω Υπουργών (φ. 711 Β') επιτάχθηκαν τα ακίνητα, που φέρονται ότι ανήκουν στους αιτούντες και βρίσκονται στις οδούς Ανθ. Γαζή και Χρυσοστόμου 12 στο Περιτέρι, όπου είναι εγκατεστημένο το 3ο Σχολικό Εργαστηριακό Κέντρο Περιστερίου, προκειμένου να συνεχιστεί η απρόσκοπτη και αδιάτακτη παροχή εκπαίδευσης στους μαθητές της δευτεροβάθμιας τεχνικής-επαγγελματικής εκπαίδευσης της περιοχής, έως την ανεύρεση και μίσθωση κατάλληλου κτιρίου. Με την κρινόμενη αίτηση οι αιτούντες ζητούν παραδεκτά να ακυρωθούν οι παραπάνω αποφάσεις.

3. Επειδή, στη δίκη παρεμβαίνει, υπέρ του κύρους των προσβαλλόμενων αποφάσεων, ο Οργανισμός Σχολικών Κτιρίων (ΟΣΚ). Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 2 του α.ν. 627/1968, όπως η παράγραφος αυτή αντικαταστάθηκε τελικώς με την παρ. 1 του άρθρου 113 του ν. 1892/1990 (φ. 101 Α'), σκοπός του ΟΣΚ είναι "η πρόσκτηση γηπέδων, η μελέτη, η κατασκευή, ο εξοπλισμός και η διαρρύθμιση κτιρίων διδαστηρίων και διοίκησης για το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, την Εκπαίδευση, την Επαγγελματική Κατάρτιση και κάθε άλλη υπηρεσία ή

νομικό πρόσωπο δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, που εποπτεύεται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων". Έχοντας του παραπάνω σκοπό και, στη συγκεκριμένη περίπτωση, έχοντας ξεκινήσει, όπως ειδικότερα εκτίθεται στη συνέχεια στην έκτη σκέψη της απόφασης αυτής, τις εργασίες για την κατασκευή του 3ου Σχολικού Εργαστηριακού Κέντρου Περιστερίου σε οικόπεδο ιδιοκτησίας του στην περιοχή Αγίου Ιεροθέου Περιστερίου, ο ΟΣΚ παραδεκτά παρεμβαίνει στην προκειμένη δίκη και τούτο γιατί, αν ακυρωθεί η επίδικη επίταξη, θα επηρεαστεί ο προγραμματισμός του για την κατασκευή κτιρίων προς στέγαση σχολικών μονάδων (βλ. και ΣΤΕ 746/1984).

4. Επειδή, στο άρθρο 18 παρ. 3 του Συντάγματος ορίζεται ότι: "Ειδικοί νόμοι ρυθμίζουν τα σχετικά με τις επιτάξεις για τις ανάγκες των ενόπλων δυνάμεων σε περίπτωση πολέμου ή επιστράτευσης, ή για τη θεραπεία άμεσης κοινωνικής ανάγκης που μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τη δημόσια τάξη ή υγεία". Από τη διάταξη αυτή, που αναφέρεται στη θεραπεία άμεσης κοινωνικής ανάγκης, σε συνδυασμό και προς τη φύση του μέτρου της επίταξης, το οποίο αποτελεί βάρος της ιδιοκτησίας, προκύπτει ότι το μέτρο τούτο συγχωρείται μόνο υπό την προϋπόθεση ότι η "κοινωνική ανάγκη", για την οποία επιβάλλεται είναι έκτακτη, επειγουσα και πρόσκαιρη, όχι δε μόνιμη, η οποία μπορεί να θεραπευθεί με αναγκαστική απαλλοτρίωση κατά τις διατάξεις του άρθρου

17 του Συντάγματος. Αλλά και στην περίπτωση που η μόνιμη ανάγκη είναι άμεση και επιτακτική, επιτρέπεται, κατά την έννοια του άρθρου 18 παρ.

3 του Συντάγματος, η επιβολή του εξαιρετικού μέτρου της επίταξης εωσότου αντιμετωπιστεί, κατά τρόπο οριστικό και μέσα σε εύλογο κατά τις περιστάσεις χρόνο, η θεραπεία της μόνιμης αυτής ανάγκης και τούτο γιατί η ανάγκη αυτή προσλαμβάνει, για το απαιτούμενο έως την οριστική αντιμετώπισή της διάστημα, το χαρακτήρα της έκτακτης και πρόσκαιρης ανάγκης, που δικαιολογεί την προσωρινή κατάληψη της ιδιοκτησίας με το μέτρο της επίταξης.

5. Επειδή, οι προσβαλλόμενες αποφάσεις εκδόθηκαν κατ'επίκληση των διατάξεων του ν.δ. 17/1974 "περί πολιτικής σχεδιάσεως εκτάκτου ανάγκης" (φ. 236 Α'). Το νομοθετικό διάταγμα αυτό προβλέπει

πολιτική κινητοποίηση των πολιτικών δυνάμεων, μεταξύ των οποίων είναι και οι κρατικές αρχές και υπηρεσίες (άρθρ. 2 παρ. 1). Η πολιτική κινητοποίηση ορίζεται (άρθρ. 2 παρ. 3) ως η μετάπτωση των πολιτικών δυνάμεων από την ειρηνική κατάσταση στην πολεμική ή σε κατάσταση αντιμετώπισης των έκτακτων ειρηνικών αναγκών. Περαιτέρω ορίζεται (άρθρ. 2, παρ. 5) ότι κατάσταση έκτακτης ανάγκης είναι κάθε αιφνίδια κατάσταση που προκαλείται είτε από φυσικά είτε από άλλα γεγονότα, πολεμικά ή όχι, είτε από ανωμαλίες κάθε είδους και η οποία έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ή την απειλή δημιουργίας εκτεταμένων απωλειών, ζημιών και καταστροφών σε έμφυχο και άψυχο δυναμικό της χώρας ή την παρακώλυση και διατάραξη της οικονομικής και κοινωνικής ζωής της χώρας. Τα μέτρα προς εκπλήρωση της αποστολής της πολιτικής κινητοποίησης ορίζονται στο άρθρο 18 και μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται και οι επιτάξεις. Η πολιτική κινητοποίηση κηρύσσεται με απόφαση του Πρωθυπουργού, σε περίπτωση στρατιωτικής κινητοποίησης ή για την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών σε περίοδο ειρήνης (άρθρ. 19 παρ. 1). Η εφαρμογή ορισμένων μέτρων της πολιτικής κινητοποίησης μπορεί να διατάσσεται από τους αρμόδιους υπουργούς ύστερα από προηγούμενη έγκριση του πρωθυπουργού και πριν από την κήρυξη πολιτικής κινητοποίησης (άρθρ. 19 παρ. 2). Τέλος, στο άρθρο 22 παρ. 1 του πιο πάνω νομοθετικού διατάγματος ορίζεται ότι μετά την κήρυξη της πολιτικής κινητοποίησης επιτρέπεται, με αποφάσεις των αρμόδιων υπουργών και του Υπουργού Οικονομικών, να διατάσσονται επιτάξεις προς ικανοποίηση των αναγκών της εθνικής άμυνας και χρησιμοποίηση γενικώς των επιτασσομένων για τη δημόσια και κοινωνική ανάγκη. Οι παραπάνω διατάξεις του ν.δ. 17/1974, κατά το μέρος που προβλέπουν την επιβολή του μέτρου της επίταξης ακινήτων υπό τους εξαιρετικούς όρους και προϋποθέσεις που εκτίθενται παραπάνω, δεν αντίκεινται στη συνταγματική διάταξη του άρθρου 18 παρ. 3 και εξακολουθούν να ισχύουν σύμφωνα με το άρθρο 112 παρ. 1 του Συντάγματος (πρβλ. ΣτΕ 3551/1981).

6. Επειδή, οι αιτούντες τον Ιούλιο του 1988 αγόρασαν δύο ακίνητα σε πολυώροφο κτίριο που βρίσκεται στο Περιστέρι, στη

συμβολή των οδών Ανθίμου Γαζή και Χρυσοστόμου 12. Κατά το χρόνο της αγοράς το κτίριο αυτό ήταν μισθωμένο στο Δημόσιο και στεγαζόταν εκεί το 3ο Σχολικό Εργαστηριακό Κέντρο (Σ.Ε.Κ.) Περιστερίου. Στις 7.4.1989 οι αιτούντες με εξώδικη δήλωσηκαταγγελία, που επέδωσαν στο Δημόσιο στις 17.4.1989, κατήγγειλαν τη σύμβαση μισθώσεως για επικείμενη ιδιοχρησία του μισθίου. Στη συνέχεια, με την από 25.10.1989 αγωγή τους ενώπιον του Πρωτοδικείου Αθηνών ζήτησαν την απόδοση των μισθίων για ιδιοχρησία, προκειμένου να μεταφερθεί σ' αυτά η βιοτεχνία εκπαιδευτικών παιχνιδιών, την οποία διατηρούσαν πάνω από οκτώ χρόνια σε μισθωμένο κτίριο της ίδιας περιοχής. Το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών με τη 1329/1990 απόφασή του (που ήδη έχει καταστεί αμετάκλητη μετά την έκδοση της 1378/1991 απόφασης του Αρείου Πάγου) δέχθηκε την αγωγή και υποχρέωσε το Δημόσιο να αποδώσει στους ήδη αιτούντες τη χρήση των πιο πάνω ακινήτων στις 18.4.1990. Ακολούθως, το ίδιο δικαστήριο, με την 3590/1992 απόφασή του, ανέστειλε την αναγκαστική εκτέλεση της πιο πάνω αμετάκλητης απόφασης έως τις 31.10.1992. Μετά την πάροδο της πιο πάνω προθεσμίας, με την Η 9531/27.11.1992 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (φ. 706 Β'), που εκδόθηκε ύστερα από την Υ. 1932/27.11.1992 απόφαση του Πρωθυπουργού (φ. 706 Β'), επιτάχθηκαν τα επίδικα ακίνητα. Οι αποφάσεις όμως αυτές ακυρώθηκαν ως μη νόμιμες με τη 1776/1993 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, ύστερα από αίτηση ακυρώσεως που άσκησαν οι ήδη αιτούντες. Ακολούθως, με τις προσβαλλόμενες πράξεις επιτάχθηκαν και πάλι τα επίδικα ακίνητα, όπου είναι εγκατεστημένο το 3ο Σχολικό Εργαστηριακό Κέντρο Περιστερίου, προκειμένου (βλ. την κοινή υπουργική απόφαση) να συνεχιστεί η απρόσκοπτη και αδιατάρακτη παροχή εκπαίδευσης στους μαθητές της δευτεροβάθμιας τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης της περιοχής, έως την ανεύρεση και μίσθωση κατάλληλου κτιρίου. Στο προοίμιο των προσβαλλόμενων πράξεων αναφέρεται ότι στο 3ο Σχολικό Εργαστηριακό Κέντρο Περιστερίου φοιτούν πάνω από 1.800 μαθητές και υπάρχουν τεχνολογικές και ηλεκτρονικές εγκαταστάσεις αξίας πολλών

εκατοντάδων εκατομμυρίων δραχμών που έχουν εγκατασταθεί στα πιο πάνω ακίνητα, όπου επί πολλά έτη λειτουργεί το παραπάνω Εργαστηριακό Κέντρο, στο οποίο, πλην των μαθητών του, εκπαιδεύονται και μαθητές άλλων γειτονικών σχολικών μονάδων. Ακολούθως αναφέρεται, ότι είναι απολύτως αδύνατη η εξεύρεση άλλου κατάλληλου κτιρίου στην περιοχή Περιστερίου και η μεταφορά σε αυτό των ευαίσθητων ηλεκτρονικών εγκαταστάσεων, δεδομένου ότι έχουν ήδη προκηρυχθεί αλληπάλληλοι διαγωνισμοί για μίσθωση κατάλληλου κτιρίου, οι οποίοι όμως έχουν κηρυχθεί άγονοι. Τέλος, αναφέρεται ότι έχουν ακόμη κινηθεί οι διαδικασίες για την ανέγερση ιδιόκτητου κτιρίου σε ακίνητο κείμενο στη θέση "Χωράφα" Αγίου Ιεροθέου Περιστερίου που έχει ήδη απαλλοτριωθεί για το σκοπό αυτό, πλην μέχρι την αποπεράτωση του κτιρίου αυτού (1995) οι μαθητές, που ήδη έχουν εγγραφεί, δε θα δυνηθούν να εκπαιδευθούν, και θα απολέσουν τουλάχιστον το τρέχον σχολικό έτος, περιφερόμενοι ασκόπως, ενώ ο όλος θεσμός της Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης θα υποστεί ανεπανόρθωτη βλάβη και θα προκληθεί ανυπολόγιστη ζημιά στην όλη πορεία του εκπαιδευτικού έργου, αλλά και στα οικονομικά συμφέροντα του ευρύτερου κοινωνικού χώρου. Από τα στοιχεία του φακέλου (βλ. και το από 25.5.1994 έγγραφο της Διεύθυνσης Γηπέδων του ΟΣΚ) προκύπτει ότι με την 1099803/7622/0010/2.10.1989 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εθνικής Παιδείας (φ. 652 Δ') έχει κηρυχθεί αναγκαστική απαλλοτρίωση έκτασης εμβαδού 2.500 τ.μ., που βρίσκεται στην περιοχή Περιστερίου, για την ανέγερση διδακτηρίου του Σχολικού Εργαστηριακού Κέντρου (ΣΕΚ) Περιστερίου. Προκύπτει επίσης ότι έχει δημοσιευθεί η ειδοποίηση για παρακατάθεση της οριστικής αποζημίωσης των ιδιοκτητών της παραπάνω έκτασης (φ. 190/24.2.1994 τ. Δ'). Ήδη όμως από τις αρχές του έτους 1990 η Διοίκηση είχε διαπιστώσει ότι το πιο πάνω οικόπεδο, εξαιτίας του μικρού εμβαδού του, δεν ικανοποιούσε τις αυξημένες ανάγκες για τη στέγαση του ΣΕΚ Περιστερίου. Προτίμησε λοιπόν (βλ. ΣΤ1/555/8.3.1990 έγγραφο του Υπουργείου Παιδείας προς τη Διεύθυνση Μελετών του ΟΣΚ και από 1.4.1991 εισήγηση της τελευταίας προς το Τεχνικό Συμβούλιο του ΟΣΚ) να ανεγερθεί το ΣΕΚ μαζί με άλλες σχολικές μονάδες (2ο ΤΕΛ Περιστερίου)

σε οικόπεδο ιδιοκτησίας του ΟΣΚ κείμενο στη θέση "Χωράφα" Αγίου Ιεροθέου Περιστερίου. Το οικόπεδο αυτό, εμβαδού 73700 τ.μ., είχε απαλλοτριωθεί υπέρ του ΟΣΚ με την Π 6171/3947/1.8.1977 κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Οικονομικών, φ. 269 Δ' (βλ. και τη δημοσίευση της ειδοποίησης για την παρακατάθεση της αποζημίωσης στο ΦΕΚ 421 Δ'/1979). Σε τμήμα δε του παραπάνω οικοπέδου (εμβαδού 13339 τ.μ.) αποφασίστηκε να ανεγερθεί, το ΣΕΚ Περιστερίου (και το 2ο ΤΕΛ), ενώ το οικόπεδο που αρχικώς είχε απαλλοτριωθεί (το έτος 1989) προορίζεται πλέον για την ανέγερση κλασικού λυκείου (βλ. το από 12.3.1992 πρακτικό επιτροπής άρθρ. 3 ν. 513/1976). Ακολούθως εγκρίθηκαν α) η προμελέτη και η μελέτη εφαρμογής για την ανέγερση των παραπάνω (ΤΕΛ και ΣΕΚ) σχολικών μονάδων (βλ. αντίστοιχα Φ 183/6292/22.4.1991 και Φ 183/21643/7.12.1992 αποφάσεις του αντιπροέδρου του ΔΣ του ΟΣΚ) και β) το πρακτικό της από 2.7.1993 δημοπρασίας για την κατασκευή των οικοδομικών εργασιών και των Η/Μ εγκαταστάσεων (βλ. Φ 179/12450/13.7.1993 απόφαση του Διευθυντή Συντονιστή του ΟΣΚ). Τέλος, έχει υπογραφεί το από 28.9.1993 ιδιωτικό συμφωνητικό με τον ανάδοχο για την εκτέλεση του έργου, όπου ορίζεται προθεσμία επτακοσίων είκοσι (720) ημερολογιακών ημερών για την περάτωση όλου του έργου.

7. Επειδή, από τον αναφερόμενο στην προσβαλλόμενη κοινή υπουργική απόφαση σκοπό προκύπτει, ότι η επίδικη επίταξη επιβλήθηκε για τη θεραπεία ανάγκης όχι πρόσκαιρης, αλλά μόνιμης, όπως είναι πράγματι από τη φύση της οι εκπαιδευτικές ανάγκες της Χώρας. Περαιτέρω, ο πραγματικός λόγος που οδήγησε στην επιβολή του μέτρου της επίταξης είναι η έκδοση της 1329/1990 απόφασης του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, που δέχθηκε τη σχετική αγωγή των ήδη αιτούντων και υποχρέωσε το Δημόσιο να τους αποδώσει τη χρήση των επιδικών ακινήτων, με περαιτέρω συνέπεια την αναγκαστική εκτέλεση της πιο πάνω απόφασης και τη βίαιη αποβολή του Δημοσίου από τα ακίνητα αυτά. Κατά την άποψη που επικράτησε, η επίδοση στο Δημόσιο (στις 17.4.1989) της από 7.4.1989 εξώδικης δήλωσης των ήδη αιτούντων για την καταγγελία της μισθωτικής σύμβασης και ακολούθως η επίδοση της σχετικής αγωγής τους για την απόδοση της χρήσης των επιδικών ακινήτων αποτελούσαν πράγματι

εντονότατη όχληση προς το Δημόσιο. Κατά το χρονικό δε διάστημα που έκτοτε διέρρευσε έως την έκδοση των προσβαλλόμενων πράξεων (τετραετία και πλέον) το Δημόσιο όφειλε να προβλέψει την τυχόν ευνοϊκή για τους ήδη αιτούντες κατάληξη του δικαστικού αγώνα, που ήδη είχε αρχίσει, και την υποχρέωσή του προς απόδοση της χρήσης των επίδικων ακινήτων και να λάβει τα κατάλληλα μέτρα για τη θεραπεία της μόνιμης αυτής ανάγκης. Με τα δεδομένα όμως αυτά, οι παραπάνω περιστάσεις δεν εμπίπτουν στην έννοια της κατάστασης έκτακτης ανάγκης, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 2 παρ. 5 του ν.δ. 17/1974. Συνεπώς, η επίδικη επίταξη, που έχει επιβληθεί για την αντιμετώπιση των περιστάσεων αυτών, δεν είναι σύμφωνη προς τις αναφερόμενες στην πέμπτη σκέψη διατάξεις του νομοθετικού διατάγματος αυτού, οι οποίες, σε αντίθετη περίπτωση, αν δηλαδή κάλυπταν, κατά την έννοιά της, και την υπό τις προεκτεθείσες συνθήκες επίταξη, θα αντίκειντο στο άρθρο 18 παρ. 2 του Συντάγματος και τούτο γιατί στην προκείμενη περίπτωση, όπως βασίμως υποστηρίζουν οι αιτούντες, δε συντρέχει η κατά την πιο πάνω συνταγματική διάταξη προϋπόθεση της έκτακτης ανάγκης, που δικαιολογεί την προσωρινή κατάληψη της ιδιοκτησίας με το μέτρο της επίταξης. Κατά τη γνώμη όμως του Συμβούλου Π. Παραρά και των Παρέδρων Ε. Δανδουλάκη και Ο. Ζύγουρα, οι περιστάσεις για την αντιμετώπιση των οποίων επιβλήθηκε η επίδικη επίταξη εμπίπτουν στην έννοια της κατά το άρθρο 2 παρ. 5 του ν.δ. 17/1974 κατάσταση έκτακτης ανάγκης, και, συνεπώς, η επίταξη αυτή δεν αντίκειται στις πιο πάνω διατάξεις του ν.δ. 17/1974. Περαιτέρω, κατά τη μειοψηφούσα αυτή άποψη, η έκδοση της πιο πάνω δικαστικής απόφασης, που υποχρεώνει το Δημόσιο να αποδώσει στους ήδη αιτούντες τη χρήση των επίδικων ακινήτων, συνιστά λόγο που δικαιολογεί, κατά την έννοια του άρθρου 18 παρ. 3 του Συντάγματος, και εφόσον βεβαίως συντρέχουν και οι λοιπές προϋποθέσεις, την επιβολή του μέτρου της επίταξης.

8. Επειδή, σύμφωνα με όσα έχουν εκτεθεί, πρέπει να γίνει δεκτή η κρινόμενη αίτηση και να ακυρωθούν οι προσβαλλόμενες αποφάσεις.

Δ ι ά τ α ύ τ α

Δέχεται την κρινόμενη αίτηση.

Ακυρώνει την Υ. 2061/10.9.1993 πράξη του Πρωθυπουργού (φ. 711 Β') και τη Δ 4/470/10.9.1993 κοινή απόφαση των Υπουργών

Οικονομικών και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (φ. 711 Β').

Διατάζει την απόδοση του παραβόλου.

Επιβάλλει στο Δημόσιο να καταβάλει συμμέτρως στους αιτούντες ως δικαστική δαπάνη το ποσό των είκοσι οχτώ χιλιάδων (28.000) δραχμών.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 26 Οκτωβρίου 1994, 4 Ιανουαρίου 1995 και 23 Μαΐου 1995 και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 20ης Ιουνίου 1995.

Ο Πρόεδρος του Δ' Τμήματος Ο Γραμματέας του Δ' Τμήματος

Χ. Φατούρος Μ. Καλαντζής

Π.Ν.

**Αριθμός 3456/1998
ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ
ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ**

Α ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ/1998 (1)

Δημόσια έργα. Επίταξη ιδιοκτησίας για τη θεραπεία άμεσης κοινωνικής ανάγκης. Η ανάγκη αυτή πρέπει να είναι έκτακτη, επείγουσα και πρόσκαιρη, όχι μόνιμη, η οποία μπορεί να θεραπευθεί με αναγκαστική απαλλοτρίωση του άρθρου 17 του Συντάγματος. Αν η ανάγκη είναι μόνιμη, άμεση και επιτακτική, μπορεί να επιβληθεί επίταξη μέχρι να αντιμετωπιστεί κατά τρόπο οριστικό και μέσα σε εύλογο χρόνο. Επίταξη για έργα κατασκευής αεροδρομίων. Σκοπός της επίταξης αυτής είναι η εξασφάλιση της χρήσης ακινήτου αναγκαίου για την κάλυψη ανάγκης, μόνιμης μεν, αλλά ταυτόχρονα άμεσης και επιτακτικής, όπως είναι η εγκατάσταση τερματικού RADAR σε αερολιμένα, για την ασφάλεια των πτήσεων και την προστασία των επιβατών. Χρηματοδότηση του έργου από τα κοινοτικά προγράμματα περιορισμένου χρόνου. Απαραίτητη η προηγούμενη κήρυξη απαλλοτρίωσης. Οι διατάξεις του άρθρου 6 παρ. 20 εδ. α' του ν.

2052/1992, δεν αντίκεινται στα άρθρα 17 και 18 του Συντάγματος.

Απορρίπτεται η αίτηση ακύρωσης.

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 8 Μαΐου 1998 με την εξής σύνθεση : Β. Μποτόπουλος, Πρόεδρος, Φ. Κατζούρος, Ν. Παπαδημητρίου,

Ηλ. Παπαγεωργίου, Π. Χριστόφορος, Μ. Βροντάκης, Θ. Χατζηπαύλου, Φ. Στεργιόπουλος, Γ. Σταυρόπουλος, Σ. Καραλής, Κ. Μενουδάκος, Ε. Γαλανού, Γ. Ανεμογιάννης, Π.Ν. Φλώρος, Π. Πικραμμένος, Ν. Σκλίας, Α. Θεοφιλοπούλου, Θ. Παπαεωαγγέλου, Ε. Δαρζέντας, Δ. Πετρούλιας, Ν. Ρόζος, Α. Γκότσης, Αθ. Ράντος, Ελ. Δανδουλάκη, Ε. Σάρη, Χρ. Ράμμος, Ν. Μαρκουλάκης, Σύμβουλοι, Π. Κοτσώνης, Μ. Πικραμμένος, Πάρεδροι.
Γραμματέας ο Μ. Καλαντζής.

Γ ι α να δικάσει την από 19 Μαρτίου 1998 αίτηση :

τ η ς Μαρίας Χατζημαθαίου του Αποστόλου και της Σοφίας, κατοίκου Περαιάς Νομού Θεσσαλονίκης, οδός Μεγ. Αλεξάνδρου αρ. 34, η οποία παρέστη με τον δικηγόρο Γ. Βασιλάκη (Α.Μ. 2058 Δ.Σ. Θεσ/νίκη), που τον διόρισε με πληρεξούσιο,

κ α τ ά του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, ο οποίος παρέστη με τους : α) Σωτήριο Παπαγεωργακόπουλο, Νομικό Σύμβουλο του Κράτους και β) Νικ. Αντωνίου, Πάρεδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Η πιο πάνω αίτηση εισάγεται στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου, κατόπιν της από 30 Μαρτίου 1998 πράξης του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας, λόγω της σπουδαιότητάς της, σύμφωνα με το άρθρο 14 παρ. 2 εδάφ. α του Π.Δ. 18/1989.

Με την αίτηση αυτή οι αιτούντες επιδιώκουν να ακυρωθεί η υπ' αριθμ. Δ12/0/36892/30-12-1997 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως της Εισηγήτριας, Συμβούλου Α. Θεοφιλοπούλου.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε τον πληρεξούσιο της αιτούσας, ο οποίος ανέπτυξε και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση και τους αντιπρόσωπους του Υπουργού, οι οποίοι ζήτησαν την απόρριψή της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση, το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του Δικαστηρίου κ α ι,

Α φ ο ύ μ ε λ έ τ η σ ε τ α σ χ ε τ ι κ ά έ γ γ ρ α φ α

Σ κ έ φ θ η κ ε κ α τ ά τ ο ν ό μ ο

1. Επειδή, για την άσκηση της κρινόμενης αιτήσεως έχουν καταβληθεί τα νόμιμα τέλη και το παράβολο (διπλότυπα εισηράξεως 9552686 και 9552687/1998 της Δ.Ο.Υ. Ενσήμων και Δικαστικών Εισηράξεων Θεσσαλονίκης, ειδικά γραμμάτια παραβόλου 2008953 και 8243419/1998).

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται εμπροθέσμως η ακύρωση της Δ12/0/36892/30-12-1997 αποφάσεως του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, με την οποία εγκρίθηκε η επίταξη για τρία χρόνια, μέχρι τέλος Δεκεμβρίου 2.000, εκτάσεως 20.907,94 τετ. μέτρων, στην Κοινότητα Περαιάς Θεσσαλονίκης για την εγκατάσταση τερματικού RADAR για τις ανάγκες του Κρατικού Αερολιμένα Θεσσαλονίκης.

3. Επειδή, με έννομο συμφέρον ασκείται η κρινόμενη αίτηση από την αιτούσα, η οποία φέρεται ως ιδιοκτήτρια μέρους της εκτάσεως (αγροτεμαχίου 7.705 τετ. μέτρων) που επιτάσσεται με την προσβαλλόμενη πράξη.

4. Επειδή, στην παράγραφο 2 του άρθρου 17 του Συντάγματος ορίζεται ότι : "Κανένας δεν στερείται την ιδιοκτησία του, παρά μόνο για δημόσια ωφέλεια που έχει αποδειχθεί με τον προσηκόντα τρόπο, όταν και όπως ο νόμος ορίζει, και πάντοτε αφού προηγηθεί πλήρους αποζημίωση, που να ανταποκρίνεται στην αξία την οποία είχε το απαλλοτριούμενο κατά το χρόνο της συζήτησης στο δικαστήριο για τον προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης . . .". Σύμφωνα δε με την παράγραφο 4 του ίδιου άρθρου :

"Η αποζημίωση ορίζεται πάντοτε από τα πολιτικά δικαστήρια . . . Πριν καταβληθεί η οριστική ή προσωρινή αποζημίωση διατηρούνται ακέραια όλα τα δικαιώματα του ιδιοκτήτη και δεν επιτρέπεται η κατάληψη . . .".

Εξάλλου, στην παράγραφο 3 του άρθρου 18 του Συντάγματος ορίζεται ότι :

"Ειδικοί νόμοι ρυθμίζουν τα σχετικά με τις επιτάξεις για τις ανάγκες των ενόπλων δυνάμεων σε περίπτωση πολέμου ή επιστράτευση, ή για τη θεραπεία άμεσης κοινωνικής ανάγκης που μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τη δημόσια τάξη ή υγεία". Από τη διάταξη αυτή που αναφέρεται στην θεραπεία άμεσης κοινωνικής ανάγκης, σε συνδυασμό και προς τη φύση του μέτρου της

επίταξης, το οποίο αποτελεί βάρος της ιδιοκτησίας, προκύπτει ότι το

μέτρο τούτο συγχωρείται μόνο υπο την προϋπόθεση ότι η "κοινωνική ανάγκη για την οποία επιβάλλεται είναι έκτακτη, επείγουσα και πρόσκαιρη, όχι μόνιμη, η οποία μπορεί να θεραπευθεί με αναγκαστική απαλλοτρίωση κατά τις διατάξεις του άρθρου 17 του Συντάγματος. Αλλά και στην περίπτωση που η μόνιμη ανάγκη είναι άμεση και επιτακτική, επιτρέπεται, κατά την έννοια του άρθρου 18 παρ. 3 του Συντάγματος, η επιβολή του εξαιρετικού μέτρου της επίταξης εωσότου αντιμετωπιστεί κατά τρόπο οριστικό και μέσα σε εύλογο κατά τις περιστάσεις χρόνο, η θεραπεία της μόνιμης αυτής ανάγκης και τούτο γιατί η ανάγκη αυτή προσλαμβάνει, για το απαιτούμενο έως την οριστική αντιμετώπισή της διάστημα, το χαρακτήρα της έκτακτης και πρόσκαιρης ανάγκης, που δικαιολογεί την προσωρινή κατάληψη της ιδιοκτησίας με το μέτρο της επίταξης. (ΣΤΕ 1063/1998, 3385/1995, 2286/1994, 1776/1993, 4522/1988).

5. Επειδή, στην παράγραφο 20 εδ. α' του άρθρου 6 του ν. 2052/1992 (ΦΕΚ 94 Α), όπως αυτή αντικαταστάθηκε με το άρθρο 4 παρ. 6 του ν. 2366/1995 (ΦΕΚ 256 Α) ορίζεται ότι : "Για έργα διαπλατύνσεως οδών ή . . . , αεροδρομίων, ελικοδρομίων ή λοιπών έργων υποστήριξης εν γένει των αερομεταφορών του προγράμματος δημόσιων επενδύσεων, τα οποία χρηματοδοτούνται και από κοινοτικά προγράμματα περιορισμένου χρόνου και εφόσον έχει κηρυχθεί απαλλοτρίωση για την απόκτηση των αναγκαίων εκτάσεων, έχουν εφαρμογή οι διατάξεις των παραγράφων 2 και 3 του άρθρου 5 του ν. 1838/1951 προς εκτέλεση των έργων μέχρι τη συντέλεση της απαλλοτρίωσης". Εξάλλου, στις παραγράφους 2 και 3 του άρθρου 5 του ν. 1838/1951 (ΦΕΚ 170 Α) προβλέπεται ότι : "2. Επιτρέπεται η επίταξις υπό του Υπουργού Δημοσίων Έργων χώρων ή πραγμάτων αμέσως αναγκαιούντων εις την εκτέλεσιν των έργων υπό όρους και αποζημιώσεις κανονιζόμενους και εγκρινομένους υπό του Υπουργού μετά γνώμην του κατά το άρθρ. 3 Συμβουλίου 3. Εν ταις περιπτώσεσιν επιτάξεως η αποζημίωσις καταβάλλεται αμέσως, επιτρεπομένης της περαιτέρω διεκδικήσεως δια της δικαστικής οδού κατά τας κειμένας διατάξεις . . .". Ο σκοπός της προβλεπόμενης από τις διατάξεις αυτές επιτάξεως, ειδικά για έργα που χρηματοδοτούνται και από κοινοτικά προγράμματα περιορισμένου χρόνου, είναι η εξασφάλιση της χρήσεως ακινήτου αναγκαίου για την κάλυψη

ανάγκης, η οποία είναι μεν μόνιμη, αλλά ταυτόχρονα είναι άμεση και επιτακτική, όπως στην προκείμενη περίπτωση η εγκατάσταση του τερματικού RADAR του Κρατικού Αερολιμένα Θεσσαλονίκης, απολύτως αναγκαίου για την ασφάλεια των πτήσεων και την προστασία της ζωής και της αρτιμέλειας αυτών που χρησιμοποιούν τα μέσα αερομεταφοράς νόμιμα τέλη και το παράβολο (διπλότυπα εισπράξεως 9552686 και 9552687/1998 της Δ.Ο.Υ. Ενσήμων και Δικαστικών Εισπράξεων Θεσσαλονίκης, ειδικά γραμμάτια παραβόλου 2008953 και 8243419/1998).

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται εμπροθέσμως η ακύρωση της Δ12/0/36892/30-12-1997 αποφάσεως του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, με την οποία εγκρίθηκε η επίταξη για τρία χρόνια, μέχρι τέλος Δεκεμβρίου 2.000, εκτάσεως 20.907,94 τετ. μέτρων, στην Κοινότητα Περαιάς Θεσσαλονίκης για την εγκατάσταση τερματικού RADAR για τις ανάγκες του Κρατικού Αερολιμένα Θεσσαλονίκης.

3. Επειδή, με έννομο συμφέρον ασκείται η κρινόμενη αίτηση από την αιτούσα, η οποία φέρεται ως ιδιοκτήτρια μέρους της εκτάσεως (αγροτεμαχίου 7.705 τετ. μέτρων) που επιτάσσεται με την προσβαλλόμενη πράξη.

4. Επειδή, στην παράγραφο 2 του άρθρου 17 του Συντάγματος ορίζεται ότι : "Κανένας δεν στερείται την ιδιοκτησία του, παρά μόνο για δημόσια ωφέλεια που έχει αποδειχθεί με τον προσήκοντα τρόπο, όταν και όπως ο νόμος ορίζει, και πάντοτε αφού προηγηθεί πλήρης αποζημίωση, που να ανταποκρίνεται στην αξία την οποία είχε το απαλλοτριούμενο κατά το χρόνο της συζήτησης στο δικαστήριο για τον προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης . . .". Σύμφωνα δε με την παράγραφο 4 του ίδιου άρθρου : "Η αποζημίωση ορίζεται πάντοτε από τα πολιτικά δικαστήρια . . . Πριν καταβληθεί η οριστική ή προσωρινή αποζημίωση διατηρούνται ακέραια όλα τα δικαιώματα του ιδιοκτήτη και δεν επιτρέπεται η κατάληψη . . .". Εξάλλου, στην παράγραφο 3 του άρθρου 18 του Συντάγματος ορίζεται ότι : "Ειδικοί νόμοι ρυθμίζουν τα σχετικά με τις επιτάξεις για τις ανάγκες των ενόπλων δυνάμεων σε περίπτωση πολέμου ή επιστράτευση, ή για τη θεραπεία άμεσης κοινωνικής ανάγκης που μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τη

δημόσια τάξη ή υγεία". Από τη διάταξη αυτή που αναφέρεται στη θεραπεία άμεσης κοινωνικής ανάγκης, σε συνδυασμό και προς τη φύση του μέτρου της επίταξης, το οποίο αποτελεί βάρος της ιδιοκτησίας, προκύπτει ότι το μέτρο τούτο συγχωρείται μόνο υπο την προϋπόθεση ότι η "κοινωνική ανάγκη για την οποία επιβάλλεται είναι έκτακτη, επείγουσα και πρόσκαιρη, όχι μόνιμη, η οποία μπορεί να θεραπευθεί με αναγκαστική απαλλοτρίωση κατά τις διατάξεις του άρθρου 17 του Συντάγματος. Αλλά και στην περίπτωση που η μόνιμη ανάγκη είναι άμεση και επιτακτική, επιτρέπεται, κατά την έννοια του άρθρου 18 παρ. 3 του Συντάγματος, η επιβολή του εξαιρετικού μέτρου της επίταξης εωσότου αντιμετωπιστεί κατά τρόπο οριστικό και μέσα σε εύλογο κατά τις περιστάσεις χρόνο, η θεραπεία της μόνιμης αυτής ανάγκης και τούτο γιατί η ανάγκη αυτή προσλαμβάνει, για το απαιτούμενο έως την οριστική αντιμετώπισή της διάστημα, το χαρακτήρα της έκτακτης και πρόσκαιρης ανάγκης, που δικαιολογεί την προσωρινή κατάληψη της ιδιοκτησίας με το μέτρο της επίταξης. (ΣΤΕ 1063/1998, 3385/1995, 2286/1994, 1776/1993, 4522/1988).

5. Επειδή, στην παράγραφο 20 εδ. α' του άρθρου 6 του ν. 2052/1992 (ΦΕΚ 94 Α), όπως αυτή αντικαταστάθηκε με το άρθρο 4 παρ. 6 του ν. 2366/1995 (ΦΕΚ 256 Α) ορίζεται ότι : "Για έργα διαπλατύνσεως οδών . . . , αεροδρομίων, ελικοδρομίων ή λοιπών έργων υποστήριξης εν γένει των αερομεταφορών του προγράμματος δημόσιων επενδύσεων, τα οποία χρηματοδοτούνται και από κοινοτικά προγράμματα περιορισμένου χρόνου και εφόσον έχει κηρυχθεί απαλλοτρίωση για την απόκτηση των αναγκαίων εκτάσεων, έχουν εφαρμογή οι διατάξεις των παραγράφων 2 και 3 του άρθρου 5 του ν. 1838/1951 προς εκτέλεση των έργων μέχρι τη συντέλεση της απαλλοτρίωσης". Εξάλλου, στις παραγράφους 2 και 3 του άρθρου 5 του ν. 1838/1951 (ΦΕΚ 170 Α) προβλέπεται ότι : "2. Επιτρέπεται η επίταξη υπό του Υπουργού Δημοσίων Έργων χώρων ή πραγμάτων αμέσως αναγκαίων εις την εκτέλεση των έργων υπό όρους και αποζημιώσεις κανονιζόμενες και εγκρινομένους υπό του Υπουργού μετά γνώμη του κατά το άρθρ. 3 Συμβουλίου 3. Εν ταις περιπτώσεσι επιτάξεως η αποζημίωσις καταβάλλεται αμέσως, επιτρεπομένης της περαιτέρω διεκδικήσεως δια της

δικαστικής οδού κατά τας κειμένας διατάξεις . . .". Ο σκοπός της προβλεπόμενης από τις διατάξεις αυτές επιτάξεως, ειδικά για έργα που χρηματοδοτούνται και από κοινοτικά προγράμματα περιορισμένου χρόνου, είναι η εξασφάλιση της χρήσεως ακινήτου αναγκαίου για την κάλυψη ανάγκης, η οποία είναι μεν μόνιμη, αλλά ταυτόχρονα είναι άμεση και επιτακτική, όπως στην προκείμενη περίπτωση η εγκατάσταση του τερματικού RADAR του Κρατικού Αερολιμένα Θεσσαλονίκης, απολύτως αναγκαίου για την ασφάλεια των πτήσεων και την προστασία της ζωής και της αρτιμέλειας αυτών που χρησιμοποιούν τα μέσα αερομεταφοράς νόμιμα τέλη και το παράβολο (διπλότυπα εισπράξεως 9552686 και 9552687/1998 της Δ.Ο.Υ. Ενησίων και Δικαστικών Εισπράξεων Θεσσαλονίκης, ειδικά γραμμάτια παραβόλου 2008953 και 8243419/1998).

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται εμπροθέσμως η ακύρωση της Δ12/0/36892/30-12-1997 αποφάσεως του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, με την οποία εγκρίθηκε η επίταξη για τρία χρόνια, μέχρι τέλος Δεκεμβρίου 2.000, εκτάσεως 20.907,94 τετ. μέτρων, στην Κοινότητα Περαιάς Θεσσαλονίκης για την εγκατάσταση τερματικού RADAR για τις ανάγκες του Κρατικού Αερολιμένα Θεσσαλονίκης.

3. Επειδή, με έννομο συμφέρον ασκείται η κρινόμενη αίτηση από την αιτούσα, η οποία φέρεται ως ιδιοκτήτρια μέρους της εκτάσεως (αγροτεμαχίου 7.705 τετ. μέτρων) που επιτάσσεται με την προσβαλλόμενη πράξη.

4. Επειδή, στην παράγραφο 2 του άρθρου 17 του Συντάγματος ορίζεται ότι : "Κανένας δεν στερείται την ιδιοκτησία του, παρά μόνο για δημόσια ωφέλεια που έχει αποδειχθεί με τον προσήκοντα τρόπο, όταν και όπως ο νόμος ορίζει, και πάντοτε αφού προηγηθεί πλήρης αποζημίωση, που να ανταποκρίνεται στην αξία την οποία είχε το απαλλοτριούμενο κατά το χρόνο της συζήτησης στο δικαστήριο για τον προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης . . .". Σύμφωνα δε με την παράγραφο 4 του ίδιου άρθρου : "Η αποζημίωση ορίζεται πάντοτε από τα πολιτικά δικαστήρια . . . Πριν καταβληθεί η οριστική ή προσωρινή αποζημίωση διατηρούνται ακέραια όλα τα δικαιώματα του ιδιοκτήτη και δεν επιτρέπεται η κατάληψη . . .".

Εξάλλου, στην παράγραφο 3 του άρθρου 18 του Συντάγματος ορίζεται ότι :

"Ειδικοί νόμοι ρυθμίζουν τα σχετικά με τις επιτάξεις για τις ανάγκες

των ενόπλων δυνάμεων σε περίπτωση πολέμου ή επιστράτευση, ή για τη θεραπεία άμεσης κοινωνικής ανάγκης που μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τη δημόσια τάξη ή υγεία". Από τη διάταξη αυτή που αναφέρεται στη θεραπεία άμεσης κοινωνικής ανάγκης, σε συνδυασμό και προς τη φύση του μέτρου της

επίταξης, το οποίο αποτελεί βάρος της ιδιοκτησίας, προκύπτει ότι το μέτρο τούτο συγχωρείται μόνο υπο την προϋπόθεση ότι η "κοινωνική ανάγκη για την οποία επιβάλλεται είναι έκτακτη, επείγουσα και πρόσκαιρη, όχι μόνιμη, η οποία μπορεί να θεραπευθεί με αναγκαστική απαλλοτρίωση κατά τις διατάξεις του άρθρου 17 του Συντάγματος. Αλλά και στην περίπτωση που η μόνιμη ανάγκη είναι άμεση και επιτακτική, επιτρέπεται, κατά την έννοια του άρθρου 18 παρ. 3 του Συντάγματος, η επιβολή του εξαιρετικού μέτρου της επίταξης εωσότου αντιμετωπιστεί κατά τρόπο οριστικό και μέσα σε εύλογο κατά τις περιστάσεις χρόνο, η θεραπεία της μόνιμης αυτής ανάγκης και τούτο γιατί η ανάγκη αυτή προσλαμβάνει, για το απαιτούμενο έως την οριστική αντιμετώπισή της διάστημα, το χαρακτήρα της έκτακτης και πρόσκαιρης ανάγκης, που δικαιολογεί την προσωρινή κατάληψη της ιδιοκτησίας με το μέτρο της επίταξης. (ΣτΕ 1063/1998, 3385/1995, 2286/1994, 1776/1993, 4522/1988).

5. Επειδή, στην παράγραφο 20 εδ. α' του άρθρου 6 του ν. 2052/1992

(ΦΕΚ 94 Α), όπως αυτή αντικαταστάθηκε με το άρθρο 4 παρ. 6 του ν.

2366/1995 (ΦΕΚ 256 Α) ορίζεται ότι :

"Για έργα διαπλατύνσεως οδών ή . . ., αεροδρομίων, ελικοδρομίων ή λοιπών έργων υποστήριξης εν γένει των

αερομεταφορών του προγράμματος δημόσιων επενδύσεων, τα οποία

χρηματοδοτούνται και από κοινοτικά προγράμματα περιορισμένου χρόνου και

εφόσον έχει κηρυχθεί απαλλοτρίωση για την απόκτηση των αναγκαίων

εκτάσεων, έχουν εφαρμογή οι διατάξεις των παραγράφων 2 και 3 του άρθρου

5 του ν. 1838/1951 προς εκτέλεση των έργων μέχρι τη συντέλεση της

απαλλοτρίωσης". Εξάλλου, στις παραγράφους 2 και 3 του άρθρου 5 του ν.

1838/1951 (ΦΕΚ 170 Α) προβλέπεται ότι :

"2. Επιτρέπεται η επίταξις υπό του Υπουργού Δημοσίων Έργων χώρων ή πραγμάτων αμέσως αναγκαιούντων εις

την εκτέλεσιν των έργων υπό όρους και αποζημιώσεις κανονιζόμενους και εγκρινόμενους υπό του Υπουργού μετά γνώμην του κατά το άρθρ. 3

Συμβουλίου 3. Εν ταις περιπτώσεσιν επιτάξεως η αποζημίωσις

καταβάλλεται αμέσως, επιτρεπομένης της περαιτέρω διεκδικήσεως δια της

δικαστικής οδού κατά τας κειμένας διατάξεις . . .". Ο σκοπός της

προβλεπόμενης από τις διατάξεις αυτές επιτάξεως, ειδικά για έργα που

χρηματοδοτούνται και από κοινοτικά προγράμματα περιορισμένου χρόνου,

είναι η εξασφάλιση της χρήσεως ακινήτου αναγκαίου για την κάλυψη

ανάγκης, η οποία είναι μεν μόνιμη, αλλά ταυτόχρονα είναι άμεση και

επιτακτική, όπως στην προκείμενη περίπτωση η εγκατάσταση του

τερματικού RADAR του Κρατικού Αερολιμένα Θεσσαλονίκης, απολύτως

αναγκαίου για την ασφάλεια των πτήσεων και την προστασία της ζωής και

της αρτιμέλειας αυτών που χρησιμοποιούν τα μέσα αερομεταφοράς

νόμιμα τέλη και το παράβολο (διπλότυπα εισπράξεως 9552686 και

9552687/1998 της Δ.Ο.Υ. Ενσήμων και Δικαστικών Εισπράξεων Θεσσαλονίκης,

ειδικά γραμμάτια παραβόλου 2008953 και 8243419/1998).

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται εμπροθέσμως η ακύρωση της

Δ12/0/36892/30-12-1997 αποφάσεως του Υπουργού Περιβάλλοντος,

Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, με την οποία εγκρίθηκε η επίταξη για

τρία χρόνια, μέχρι τέλος Δεκεμβρίου 2.000, εκτάσεως 20.907,94 τετ.

μέτρων, στην Κοινότητα Περαιάς Θεσσαλονίκης για την εγκατάσταση

τερματικού RADAR για τις ανάγκες του Κρατικού Αερολιμένα Θεσσαλονίκης.

3. Επειδή, με έννομο συμφέρον ασκείται η κρινόμενη αίτηση από την

αιτούσα, η οποία φέρεται ως ιδιοκτήτρια μέρους της εκτάσεως

(αγροτεμαχίου 7.705 τετ. μέτρων) που επιτάσσεται με την προσβαλλόμενη

πράξη.

4. Επειδή, στην παράγραφο 2 του άρθρου 17 του Συντάγματος ορίζεται

ότι : "Κανένας δεν στερείται την ιδιοκτησία του, παρά μόνο για δημόσια

ωφέλεια που έχει αποδειχθεί με τον προσηκόντα τρόπο, όταν και όπως ο

νόμος ορίζει, και πάντοτε αφού προηγηθεί πλήρης αποζημίωση, που να

ανταποκρίνεται στην αξία την οποία είχε το απαλλοτριούμενο κατά το

χρόνο της συζήτησης στο δικαστήριο για τον προσωρινό προσδιορισμό της

αποζημίωσης . . .". Σύμφωνα δε με την παράγραφο 4 του ίδιου άρθρου :

"Η αποζημίωση ορίζεται πάντοτε από τα πολιτικά δικαστήρια . . . Πριν καταβληθεί η οριστική ή προσωρινή αποζημίωση διατηρούνται ακέραια όλα τα δικαιώματα του ιδιοκτήτη και δεν επιτρέπεται η κατάληψη . . .".

Εξάλλου, στην παράγραφο 3 του άρθρου 18 του Συντάγματος ορίζεται ότι :

"Ειδικοί νόμοι ρυθμίζουν τα σχετικά με τις επιτάξεις για τις ανάγκες

των ενόπλων δυνάμεων σε περίπτωση πολέμου ή επιστράτευση, ή για τη θεραπεία άμεσης κοινωνικής ανάγκης που μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τη δημόσια τάξη ή υγεία". Από τη διάταξη αυτή που αναφέρεται στη θεραπεία άμεσης κοινωνικής ανάγκης, σε συνδυασμό και προς τη φύση του μέτρου της

επίταξης, το οποίο αποτελεί βάρος της ιδιοκτησίας, προκύπτει ότι το μέτρο τούτο συγχωρείται μόνο υπο την προϋπόθεση ότι η "κοινωνική ανάγκη για την οποία επιβάλλεται είναι

έκτακτη, επείγουσα και πρόσκαιρη, όχι μόνιμη, η οποία μπορεί να θεραπευθεί με αναγκαστική απαλλοτρίωση κατά τις διατάξεις του άρθρου 17 του Συντάγματος. Αλλά

και στην περίπτωση που η μόνιμη ανάγκη είναι άμεση και επιτακτική, επιτρέπεται, κατά την έννοια του άρθρου 18 παρ. 3 του Συντάγματος, η

επιβολή του εξαιρετικού μέτρου της επίταξης εωσότου αντιμετωπιστεί κατά τρόπο οριστικό και μέσα σε εύλογο κατά τις περιστάσεις χρόνο, η

θεραπεία της μόνιμης αυτής ανάγκης και τούτο γιατί η ανάγκη αυτή προσλαμβάνει, για το απαιτούμενο έως την οριστική αντιμετώπισή της

διάστημα, το χαρακτήρα της έκτακτης και πρόσκαιρης ανάγκης, που δικαιολογεί την προσωρινή κατάληψη της ιδιοκτησίας με το μέτρο της

επίταξης. (ΣτΕ 1063/1998, 3385/1995, 2286/1994, 1776/1993, 4522/1988).

5. Επειδή, στην παράγραφο 20 εδ. α' του άρθρου 6 του ν. 2052/1992

(ΦΕΚ 94 Α), όπως αυτή αντικαταστάθηκε με το άρθρο 4 παρ. 6 του ν.

2366/1995 (ΦΕΚ 256 Α) ορίζεται ότι : "Για έργα διαπλατύνσεως οδών ή . .

., αεροδρομίων, ελικοδρομίων ή λοιπών έργων υποστήριξης εν γένει των

αερομεταφορών του προγράμματος δημόσιων επενδύσεων, τα οποία

χρηματοδοτούνται και από κοινοτικά προγράμματα περιορισμένου χρόνου και

εφόσον έχει κηρυχθεί απαλλοτρίωση για την απόκτηση των αναγκαίων

εκτάσεων, έχουν εφαρμογή οι διατάξεις των παραγράφων 2 και 3 του άρθρου

5 του ν. 1838/1951 προς εκτέλεση των έργων μέχρι τη συντέλεση της

απαλλοτρίωσης". Εξάλλου, στις παραγράφους 2 και 3 του άρθρου 5 του ν.

1838/1951 (ΦΕΚ 170 Α) προβλέπεται ότι : "2. Επιτρέπεται η επίταξη υπό

του Υπουργού Δημοσίων Έργων χώρων ή πραγμάτων αμέσως αναγκαιούντων εις

την εκτέλεσιν των έργων υπό όρους και αποζημιώσεις κανονιζόμενους και

εγκρινομένους υπό του Υπουργού μετά γνώμην του κατά το άρθρ. 3

Συμβουλίου 3. Εν ταις περιπτώσεσιν επιτάξεως η αποζημίωσις

καταβάλλεται αμέσως, επιτρεπομένης της περαιτέρω διεκδικήσεως δια της

δικαστικής οδού κατά τας κειμένας διατάξεις . . .". Ο σκοπός της

προβλεπόμενης από τις διατάξεις αυτές επιτάξεως, ειδικά για έργα που

χρηματοδοτούνται και από κοινοτικά προγράμματα περιορισμένου χρόνου,

είναι η εξασφάλιση της χρήσεως ακινήτου αναγκαίου για την κάλυψη

ανάγκης, η οποία είναι μεν μόνιμη, αλλά ταυτόχρονα είναι άμεση και

επιτακτική, όπως στην προκείμενη περίπτωση η εγκατάσταση του

τερματικού RADAR του Κρατικού Αερολιμένα Θεσσαλονίκης, απολύτως

αναγκαίου για την ασφάλεια των πτήσεων και την προστασία της ζωής και

της αρτιμέλειας αυτών που

χρησιμοποιούν τα μέσα

αερομεταφοράς

Ενόψει, όμως, ακριβώς της χρηματοδότησεως

των πιο πάνω έργων και από κοινοτικά προγράμματα περιορισμένου χρόνου,

επιδικάζεται η ολοκλήρωση της διαδικασίας της απαλλοτριώσεως όσο το

δυνατόν ταχύτερα και γι' αυτό απαιτείται, ως προϋπόθεση για την

επίταξη των αναγκαίων εκτάσεων, η προηγούμενη κήρυξη της

απαλλοτριώσεως. Οι πιο πάνω, λοιπόν, διατάξεις

του άρθρου 6 παρ. 20 εδ. α' του ν. 2052/1992, όπως αντικαταστάθηκαν,

που προβλέπουν την επιβολή του μέτρου της επιτάξεως ακινήτων για την

άμεση εκτέλεση έργων ιδιαίτερης σημασίας για την εθνική οικονομία και

τη δημόσια τάξη, μέχρι να συντελεσθεί η ήδη κηρυχθείσα αναγκαστική

απαλλοτρίωση, δεν αντίκεινται στις συνταγματικές διατάξεις των άρθρων

17 παρ. 4 και 18 παρ. 3 και είναι απορριπτέος ο λόγος ακυρώσεως, με

τον οποίο προβάλλεται το αντίθετο (πρβλ. ΣτΕ 1329/1982, 4106/1981,

1677/1980, 556/1953), ενώ κατά το μέρος, που αμφισβητείται με αυτόν η

κρίση της διοικήσεως ότι η ασφάλεια των πτήσεων επιβάλει την άμεση

εγκατάσταση και λειτουργία του RADAR είναι απορριπτέος ως απαράδεκτος.

6. Επειδή, στην από 24-12-1997 εισήγηση της Διευθύνσεως Δ12 του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, που μνημονεύεται στο προοίμιο της προσβαλλομένης πράξεως, αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής : "Το υπ' όψη έργο χρηματοδοτείται από το τέλος εκσυγχρονισμού και ανάπτυξης Αεροδρομίων και η απορρόφηση των πιστώσεων

θα πρέπει να γίνει το συντομότερον δυνατόν . . . Βρίσκεται στο στάδιο

της εγκατάστασης τερματικού RADAR για τις ανάγκες του Κρατικού

Αερολιμένα Θεσσαλονίκης και είναι απολύτως αναγκαία. Οι εκτάσεις οι

απαιτούμενες για την κατασκευή των έργων είναι υποχρέωση της Υπηρεσίας

να δοθούν ελεύθερες στον Ανάδοχο άμεσα . . . Η δίκη για τον καθορισμό

τιμής μονάδος αποζημίωσης προβλέπεται να ορισθεί σε σύντομο χρονικό

διάστημα προκειμένου να ολοκληρωθεί η διαδικασία της απαλλοτρίωσης".

Εξάλλου από την απόφαση της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της

05.VII.1995 προκύπτει ότι το έργο χρηματοδοτείται από το Ταμείο

Συνοχής, περιλαμβάνεται στην ομάδα έργων "Εκσυγχρονισμός εναέριας

κυκλοφορίας" στην Ελλάδα και αφορά στην προμήθεια και εγκατάσταση

τερματικού RADAR στον πιο πάνω διεθνή αερολιμένα, πρέπει δε να

περατωθεί μέχρι 31-12-1998. Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι η

προσβαλλόμενη πράξη είναι νομίμως και επαρκώς αιτιολογημένη και είναι

απορριπτέος ως αβάσιμος ο περι αναίτιολογήτου αυτής λόγος ακυρώσεως.

7. Επειδή, ο λόγος ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται ότι με την

προσβαλλόμενη απόφαση περί επιτάξεως θίγεται το απορρέον από το άρθρο

24 του Συντάγματος δικαίωμα της αιτούσης για την προστασία του

περιβάλλοντος λόγω των βλαπτικών επιπτώσεων της εγκαταστάσεως του

RADAR στην περιοχή, είναι απορριπτέος ως απαράδεκτος, διότι το θέμα

αυτό ερευνάται κατά την έκδοση της οικείας πράξεως εγκρίσεως

περιβαλλοντικών όρων και εξετάσθηκε με την αίτηση ακυρώσεως που άσκησε

η αιτούσα κατά της 30/1056/22-4-1997 αποφάσεως του Νομάρχη

Θεσσαλονίκης περί εγκρίσεως των περιβαλλοντικών όρων του έργου και η

οποία απορρίφθηκε με την 3453/1998 απόφαση του δικαστηρίου.

8. Επειδή, προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση εκδόθηκε κατά

προφανή υπέρβαση εξουσίας της διοικήσεως, διότι αναιρείται ο σκοπός της

διατάξεως περί απαλλοτριώσεως. Η επίδικη επίταξη εκδόθηκε κατ'

εφαρμογή του άρθρου 6 παρ. 20 εδ. α' του ν. 2052/1992, που προβλέπει

την προηγούμενη κήρυξη της απαλλοτριώσεως και παύει να ισχύει με τη

συντέλεσή της, δηλαδή με την καταβολή της αποζημιώσεως στους

θιγόμενους ιδιοκτήτες και συνεπώς ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος ως

αβάσιμος.

9. Επειδή, το άρθρο 6 παρ. 20 εδ. α' του ν. 2052/1992 προβλέπει ότι

για έργα όπως το επίδικο έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του άρθρου 5 παρ.

2 και 3 του ν. 1838/1951 που ορίζουν ότι η επίταξη γίνεται από τον

Υπουργό Δημοσίων Έργων και ήδη από τον Υπουργό Περιβάλλοντος,

Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και συνεπώς είναι απορριπτέος ως

αβάσιμος ο ισχυρισμός της αιτούσας ότι αρμόδιος για την έκδοση της

προσβαλλομένης πράξεως ήταν ο Υπουργός Μεταφορών και Επικοινωνιών.

Δ ι ά τ α ύ τ α

Απορρίπτει την κρινόμενη αίτηση.

Διατάσσει την κατάπτωση του παραβόλου και

Επιβάλλει στην αιτούσα να καταβάλει στο Δημόσιο δεκατέσσερις

χιλιάδες (14.000) δραχμές ως δικαστική δαπάνη.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 2 Ιουνίου 1998 και η

απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 25ης Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

Ο Γραμματέας

Β. Μποτόπουλος

Μ. Καλαντζής

Δ ι ά τ α ύ τ α

Απορρίπτει την κρινόμενη αίτηση.

Διατάσσει την κατάπτωση του παραβόλου και Επιβάλλει στους αιτούντες

να καταβάλουν στο Δημόσιο δεκατέσσερις χιλιάδες (14.000) δραχμές ως

δικαστική δαπάνη. Η διάσκεψη έγινε στις 2 Ιουνίου 1998 και η απόφαση

δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 25ης Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος
Γραμματέας

B. Μποτόπουλος M. Καλαντζής

Αριθμός 1771/2002
ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ
B1` Πολιτικό Τμήμα

Δικονομία πολιτική. Δικαιοδοσία αφενός των πολιτικών δικαστηρίων και αφετέρου των διοικητικών. Προσδιορισμός της έννοιας ιδιωτικού δικαίου διαφοράς και της διοικητικής διαφοράς ουσίας που προκύπτουν από διοικητική σύμβαση. Οι διαφορές που προκύπτουν από την εφαρμογή της νομοθεσίας περί των στρατιωτικών, ναυτικών και αεροπορικών επιτάξεων είναι διοικητικές διαφορές ουσίας και υπάγονται στη δικαιοδοσία των διοικητικών δικαστηρίων. Ναυτικές επιτάξεις. Περιεχόμενο αυτών και διαδικασία επιβολής τους. Οι διαφορές που προκύπτουν από τη σύμβαση εργασίας προσωπικού διαφόρων ειδικοτήτων με το πολεμικό ναυτικό είναι διοικητικές διαφορές ουσίας και υπάγονται στη δικαιοδοσία των διοικητικών δικαστηρίων. Αναίρειται η προσβαλλόμενη απόφαση, επειδή έκρινε ότι η ένδικη διαφορά υπάγεται στη δικαιοδοσία των πολιτικών και όχι των διοικητικών δικαστηρίων. (Αναίρει την 6587/2000 ΕφαΘ).

ΣΥΓΚΡΟΤΗΘΗΚΕ από τους Δικαστές :
Ευάγγελο Περγίκα, Αντιπρόεδρο,
Δημήτριο
Παπαμήτσο, Θεόδωρο Αποστολόπουλο,
Ιωάννη Δαβίλλα και Γεώργιο Αμελαδιώτη,
Αρεοπαγίτες.

ΣΥΝΗΛΘΕ σε δημόσια συνεδρίαση στο Κατάστημά του, την 19η Νοεμβρίου 2002, με την παρουσία και της Γραμματέως Ευθυμίας Μαντζάνα για να δικάσει μεταξύ :

Τουαναιρεσείοντος
:.....Εκπροσωπήθηκε από τον
πληρεξούσιό του
Αθανάσιο Θεοχάρη, Πάρεδρο Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, με δήλωση του άρθρου 242 παρ. 2 Κ. Πολ. Δ., ο οποίος δεν κατέθεσε προτάσεις.

Των αναιρεσιβλήτων :.....οι οποίοι
εκπροσωπήθηκαν από τον
πληρεξούσιο δικηγόρο τους Φώτιο
Κλαουδάτο.

Η ένδικη διαφορά έχει εισαχθεί με την από 20 Μαΐου 1996 αγωγή των ήδη αναιρεσιβλήτων, που κατατέθηκε στο Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών. Εκδόθηκαν

οι αποφάσεις : 14/1998 οριστική του ίδιου δικαστηρίου και 6587/2000 του Εφετείου Αθηνών. Την αναίρεση της τελευταίας αποφάσεως ζητεί το αναιρεσείον, με την από 18 Δεκεμβρίου 2000 αίτησή του.

Κατά τη συζήτηση της αιτήσεως αυτής, που εκφωνήθηκε από το πινάκιο, οι διάδικοι παραστάθηκαν όπως σημειώνεται πιο πάνω. Ο Εισηγητής Αρεοπαγίτης Δημήτριος Παπαμήτσος ανέγνωσε την από 4 Νοεμβρίου 2002 έκθεσή του, με την οποία εισηγήθηκε την παραδοχή του πρώτου λόγου της αναίρεσης και την απόρριψη των λοιπών. Ο πληρεξούσιος των αναιρεσιβλήτων ζήτησε την απόρριψη της αιτήσεως αναίρεσεως και την καταδίκη του αντιδίκου στη δικαστική δαπάνη.

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

Επειδή, για το παραδεκτό της ασκήσεως της υπό κρίση αιτήσεως αναίρεσεως και το βάσιμο των προβαλλόμενων με αυτή λόγων της αναίρεσεως προσκομίζεται η υπ' αριθ.219/2001 γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (τμήμα Β`), σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 12 παρ.1 και 2 του Ν.2298/1995, όπως οι παρ.1 και 2 αντικαταστάθηκαν αντίστοιχα με τα άρθρα 28 παρ.3 του Ν.2579/1998 (η παρ.1) και 42 του Ν.2721/1999 (η παρ.2).

Επειδή, από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 87 παρ.1 και 94 παρ.1 εδ.α` και 3 του Συντάγματος του 1975, που ίσχυε κατά τον κρίσιμο στην ένδικη υπόθεση χρόνο, προκύπτει ότι υφίσταται ιδιωτική διαφορά, η οποία υπάγεται στη δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων, όταν το αντικείμενο της δίκης πηγάζει από έννομη σχέση του ιδιωτικού δικαίου, δηλαδή αφορά αμφισβήτηση ή έριδα μεταξύ των διαδίκων ως προς την ύπαρξη ή την έκταση ή το περιεχόμενο μιας βιοτικής σχέσεως, η σύσταση των οποίων είναι, κατ' αρχήν, αποτέλεσμα ελεύθερης βουλητικής ενέργειας των μερών, χωρίς να ασκεί επίδραση το γεγονός ότι το ένα από αυτά είναι το Δημόσιο ή ΝΠΔΔ. Αντίθετα, υφίσταται διοικητική σύμβαση ή σύμβαση δημοσίου δικαίου, από την οποία δημιουργείται διοικητική διαφορά ουσίας, όταν το ένα τουλάχιστον από τα συμβαλλόμενα μέρη, είναι το Δημόσιο ή ΝΠΔΔ, και εμφανίζεται στη συναλλακτική σχέση από την προστασία ενός ιδιαίτερου, νομικού καθεστώτος, που δημιουργεί αποκλίσεις, υπέρ αυτού, από

τους ρυθμιστικούς κανόνες του ιδιωτικού δικαίου, τόσο ως προς τον τρόπον και γενικά τη σύναψη των συμβάσεων αυτών όσο και προς τους όρους τους οποίους οφείλει να αποδεχθεί ο αντισυμβαλλόμενος. Εξάλλου, κατά μεν τα άρθρα 18 παρ. 3 και 22 παρ. 3β` του ίδιου ως άνω Συντάγματος, ειδικοί νόμοι ορίζουν τα σχετικά με τις επιτάξεις για τις ανάγκες των ενόπλων δυνάμεων σε περίπτωση πολέμου ή επιστράτευσης, ή για τη θεραπεία άμεσης κοινωνικής ανάγκης που μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τη δημόσια τάξη ή υγεία, κατά δε το άρθρο 1 παρ. 2 περίπτ. γ` του ν. 1406/1983 στις διοικητικές διαφορές ουσίας που υπάγονται στη δικαιοδοσία των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, και αυτές που αναφύονται κατά την εφαρμογή της νομοθεσίας που αφορά "τις στρατιωτικές, ναυτικές και αεροπορικές επιτάξεις". Περαιτέρω, με τις διατάξεις των άρθρων 190, 191, 192, 195, 197, όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 61 ΠΔ 95/1977, και 200 του ν. 4442/1929 "περί κυρώσεως του από 21-9-1926 ν.δ. περί στρατιωτικών και ναυτικών επιτάξεων και ναυλώσεων" ορίζονται τα εξής: Δια του γενικού όρου "ναυτικά εισφορά ή επιτάξεις" νοείται η λόγω ναυτικής εκτάκτου ανάγκης παροχή εις το κράτος της χρήσεως αντικειμένου τινός ή προσωπικής εργασίας απέναντι αποζημιώσεως ορισθησομένης εκ των υστέρων. Διαιρούνται δε αι εισφοραί: α) εις επιτάξεις συνήθεις πλοίων, πλωτών μέσων ή άλλων αντικειμένων. β) εις επιτάξεις προσώπων (ήτοι υποχρέωση στην εκτέλεσιν εργασίας τινός της ειδικότητος ή καταλληλότητος του επιτασσομένου). γ)... κ.λ.π. (άρθρο 290 παρ. 1). Αι επιτάξεις και ναυλώσεις δύναται να είναι ολικαί ή μερικαί (άρθ. 191). Αι επιτάξεις και ναυλώσεις ενεργώνται κατόπιν εγγράφου διαταγής του υπουργού των ναυτικών κ.λ.π. (άρθρο 192). Επί πάσης ναυτικής επιτάξεως δίδεται έγγραφος διαταγή της επιτασούσης αρχής, προς τον ιδιοκτήτη του νόμιμου αντιπροσώπου του επισσομένου αντικειμένου και συντάσσεται εις τριπλούν λεπτομερές πρωτόκολον επιτάξεως κ.λ.π. (άρθρο 195 παρ. 1). Η μόνιμος εκτιμητική επιτροπή Ναυτικών Επιτάξεων και Ναυλώσεων αποτελείται εκ των: α) Διευθυντού Επιθεωρήσεως Εμπορικών πλοίων, ως προέδρου, β) ενός (1) εκ των εν Πειραιεί Πρωτοδικών, γ) ενός (1) ανωτέρω υπαλλήλου του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους του Υπουργείου Οικονομικών, δ) του αρμοδίου Τμηματάρχου Διευθύνσεως Θαλασσίων Κρατικών Μεταφορών, ε) ενός (1) Ναυπηγού ή Μηχανικού Αξιωματικού εκ των παρά τη Επιθεωρήσει Εμπορικών πλοίων υπηρετούντων, στ) Δύο

(2) μελών του Ναυτικού Επιμελητηρίου της Ελλάδος, εξ ων το εν εκ της επιβατηγού και το έτερον εκ της φορτηγού ναυτιλίας (άρθρο 197, όπως αντικ. από το άρθρο 61 του Π.Δ. 95/1977). Η Διοικητική Επιτροπή Ναυτικών Επιτάξεων και Ναυλώσεων (Δ.Ε.Ν.Ε.Ν.), που συγκροτείται κατά το άρθρο 197 του Ν. 4422/1999, αποφαινεται: 1)... 2) περί παροχής αποζημιώσεως απαιτήσεων, εφόσον δεν υπερβαίνει το ποσό των 160.000 δραχμών, 3)... κ.λ.π. (άρθρο 200 παρ. 2). Τέλος, κατά μεν το άρθρο 29 παρ. 1α του Ν. 1415/1985, το κατά το Ν. 4482/1965 (ΦΕΚ Α, 121) ινστιτούτο ωκεανογραφικών και αλιευτικών ερευνών (Ι.Ω.Κ.Α.Ε.) μετονομάζεται σε Εθνικό Κέντρο Θαλασσίων Ερευνών (Ε.Κ.Θ.Ε.), το οποίο εποπτεύεται από το Υπουργείο Ερευνας και Τεχνολογίας... κ.λ.π., κατά δε το άρθρο 168 εδ. β' του Ν.Δ. 420/1970 (ΦΕΚ α, 27), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 29 παρ. 2 του Ν. 1415/1985, με απόφαση του Δ.Σ. του Ε.Κ.Θ.Ε. μπορεί να προσλαμβάνεται το αναγκαίο για τα ερευνητικά πλοία του ΕΚΘΕ προσωπικό, με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου ή αορίστου χρόνου, για πλήρη ή μερική απασχόληση ή κατά πλουν... . Οι όροι αμοιβής και εργασίας του παραπάνω προσωπικού καθορίζονται με κοινές αποφάσεις των Υπουργών Οικονομικών, έρευνας και Τεχνολογίας, Εργασίας και Εμπορικής Ναυτιλίας... κ.λ.π. Από τις ανωτέρω διατάξεις προκύπτει ότι προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι ανάγκες του πολεμικού ναυτικού σε προσωπικό διαφόρων ειδικοτήτων (πλοιάρχους, μηχανικούς, ναύτες, λιπαντές κ.λ.π.) προβλέπεται το σύστημα της επιτάξεως προσώπων, κατά το οποίο η αρμόδια κρατική υπηρεσία εμφανίζεται στη συναλλακτική σχέση από την προστασία ενός ιδιαίτερου νομικού καθεστώτος, που δημιουργεί αποκλίσεις από τους ρυθμιστικούς κανόνες του ιδιωτικού δικαίου, τόσο ως προς τον τρόπον και γενικά τη σύναψη των συμβάσεων αυτών, όσο και ως προς τους όρους τους οποίους οφείλει να αποδεχθεί ο αντισυμβαλλόμενος, ο οποίος δεν έχει περιθώρια συμβατικής πρωτοβουλίας. Επίσης, προκύπτει, ως εκ του ότι η αρμόδια κρατική υπηρεσία, σύμφωνα με τα προαναφερόμενα, εμφανίζεται και δρα ως φορέας δημοσίας εξουσίας, κάθε κατά του επιτάξαντος δημοσίου αξίωση του επιταχθέντος προσωπικού υπάγεται, κατ` άρθρο 1 παρ. 2 περίπτ. γ` του ν. 1406/1983 στη δικαιοδοσία των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων (Ολ. ΑΠ 140/1949 Ε.Ε.Δ. 8.364 - Ολ. Ελ. Συν. 518/1986 ΝοΒ 35.831). Στην υπόθεση που κρίνεται, όπως

προκύπτει από την προσβαλλόμενη απόφαση, το Εφετείο δέχθηκε τα εξής, σε σχέση με το περιεχόμενο και αίτημα της ένδικης αγωγής, όπως άλλωστε και από το δικόγραφο της προκύπτει: Ότι οι ενάγοντες και ήδη αναιρεσιβλήτοι, που είναι ναυτικοί διαφόρων ειδικοτήτων του Εμπορικού ναυτικού και ασφαλισμένοι στο ΝΑΤ, προσελήφθηκαν από το εναγόμενο και ήδη αναιρεσιβλήτο Ελληνικό Δημόσιο με σύμβαση εξαρτημένης ναυτικής εργασίας αορίστου χρόνου, ότι αποτελούν το ναυτολογημένο προσωπικό του Ωκεανογραφικού σκάφους "V/Γ ΠΥΘΕ Α.Σ." της υδρογραφικής υπηρεσίας του Πολεμικού Ναυτικού, ότι φέρονται σε κατάσταση επίταξης της προσωπικής τους εργασίας κατά τον Κώδικα Στρατιωτικών και Ναυτικών Εισφορών και Ναυλώσεων (ν. 4442/1929) και ότι με την υπ` αριθ. 3/1990 απόφαση της Διοικητικής Επιτροπής Ναυτικών Επιτάξεων και Ναυλώσεων (Δ.Ε.Ν.Ε.Ν.) αποφασίσθηκε όπως οι όροι αμοιβής και εργασίας τους καθορίζονται από τη Σ.Σ.Ε. του πληρώματος του Ωκεανογραφικού σκάφους του Εθνικού Κέντρου Θαλασσιών Ερευνών "Ω/Κ ΑΙΓΑΙΟ". Ζητούν δε να αναγνωρισθεί η υποχρέωση του εναγομένου (αναιρεσιβλήτου) να τους καταβάλει βάσει των προβλεπομένων ΣΣΕ Ε/Γ-Α/Κ, τις διαφορές αποδοχών τους επί του βασικού μισθού και την αντίστοιχη αύξηση επί των πάσης φύσεως επιδομάτων, προσθέτων αμοιβών κ.λ.π. των χρονικών περιόδων 1-1-1994 έως 31-12-1994 και 1-1-1995 έως 31-12-1995. Με τα δεδομένα αυτά και σύμφωνα με όσα εκτίθενται στη νομική σκέψη, οι κατόπιν επιτάξεως προσφέροντες την προσωπική τους εργασία ενάγοντες συνδέονται με το Δημόσιο με σχέση εργασίας δημοσίου δικαίου, οι εκ της σχέσεως δε αυτής διαφορές υπάγονται στη δικαιοδοσία των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων (άρθρ. 1, 2 και 4 ΚΠολΔ). Ο καθορισμός της αποζημίωσης των επιτάκτων - εναγόντων με την ανωτέρω απόφαση της Δ.Ε.Ν.Ε.Ν. με παραπομπή, ως συγκεκριμένο ποσοτικό μέτρο, στη Σ.Σ.Ε. του πληρώματος του "Ω/Κ ΑΙΓΑΙΟ" δεν προσδίδει στην ένδικη διαφορά χαρακτήρα συμβάσεως ιδιωτικού δικαίου. Έτσι το Εφετείο που δέχθηκε το αντίθετο και εξαφάνισε την πρωτόδικη απόφαση, που απέρριψε την αγωγή ως απαράδεκτη δι' έλλειψη δικαιοδοσίας, υπέπεσε στην από το άρθρο 559 αριθ. 4 ΚΠολΔ προβλεπόμενη πλημμέλεια και πρέπει να γίνει δεκτός ο σχετικός με αυτή πρώτος λόγος της αναιρέσεως. Οι λοιποί λόγοι της αναιρέσεως καθίστανται ακολούθως άνευ αντικειμένου, εφόσον δε η παρούσα σχετικά με το νομικό ζήτημα

της δικαιοδοσίας είναι υποχρεωτική για το Εφετείο (ΚΠολΔ 580 παρ.4) και η αγωγή έχει ήδη απορριφθεί εξ ολοκλήρου από την πρωτόδικη απόφαση, δεν υπάρχει στάδιο "περαιτέρω εκδίκασης" της υπόθεσης προς παραπομπή στο Εφετείο (ΚΠολΔ 580 παρ.3), αφού το τελευταίο θα περιοριστεί στην απόρριψη της εφέσεως των αναιρεσιβλήτων (Ολ.ΑΠ 25/2000). Οι τελευταίοι πρέπει να καταδικασθούν και στη δικαστική δαπάνη του αναιρεσιβλήτου κατ' άρθρο 22 του Ν.3693/1957.

Για τους λόγους αυτούς

Αναιρεί την 6587/2000 απόφαση του Εφετείου Αθηνών.

Απορρίπτει την έφεση. Και

Καταδικάζει τους αναιρεσιβλήτους στη δικαστική δαπάνη του αναιρεσιβλήτου, την οποία ορίζει σε τριακόσια (300) Ευρώ.

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στην Αθήνα στις 11 Δεκεμβρίου 2002.

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Η
ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Δημοσιεύθηκε στο ακροατήριο στις 27 Δεκεμβρίου 2002.

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Η
ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

1329/1982

Δ` Τμήμα

Συμβούλιο της Επικρατείας

Αντιπρόεδρος
Γ.Κοντογιάννης, Μ.Μουζουράκης
Εισηγητής, Ι.Τζεβελεκάκης, Σύμβουλος
Επικρατείας, Π
Κατσιφός, Θ.Χατζηπαύλου, Πάρεδροι
Συμβουλίου Επικρατείας.

Επειδή δια της υπό κρίσιν νομοτύπως ασκηθείσης αιτήσεως, ζητείται η ακύρωση της υπ` αριθμ.ΥΑΣ/ΔΙΙ 42.1/4189 Υ.Κ./1-07-1981 αποφάσεως του Υπουργού Δημοσίων Έργων ΦΕΚ Δ` 393/22-07-1981, δια της οποίας επετάχθη, δια την ανέργεσιν κτισμάτων προς στέγασιν του 8οθ Δημοτικού Σχολείου Μεγάρων και δια ορισμένον χρόνον, μη δυνάμενον να υπερβεί τα 2 έτη, έκτασης 5167,23 τ.μ. περιλαμβανομένη εις το υπ` αριθμ.6 οικοδομικόν τετράγωνον του ρημοτομικού σχεδίου Μεγάρων.

Επειδή αι δύο πρώτοι των αιτούντων (Μαρία χήρα Ιωάννου Μανουσάκη και Ευαγγελία σύζυγος Γεωργίου Σακκά), φερόμεναι, κατά τα προσκομισθέντα υπ` αυτών στοιχεία

,συνιδιοκτήτριαι τμήματος της ανωτέρω εκτάσεως μετ' εννόμου συμφέροντος και παραδεκτώς,εξ απόψεως ομοδικίας,ασκούν την υπό κρίσιν αίτησιν ,η οποία ,εξ' άλλου θεωρείται και εμπρόθεσμος ,ως προς αυτές ,δοθέντος ότι δεν προκύπτει εκ των στοιχείων του φακέλου γνώσις υπ' αυτών της προσβαλλομένης αποφάσεως από χρόνου απέχοντος πλέον των 60 ημερών από της καταθέσεως της αιτήσεως εις το Συμβούλιον της Επικρατείας.Ως προς τους λοιπούς όμως αιτούντας ,Κων/νον και Ευάγγελον Θεοδοσίου του Γεωργίου,οι οποίοι ισχυρίζονται ότι είναι συνιδιοκτήται ετέρου τμήματος της ρηθείσης εκτάσεως ,περιελθόντος εις αυτούς εκ κληρονομίας του αποβιώσαντος πατρός των Γεωργίου Θεοδοσίου,δεν αποδεικνύεται η τοιαύτη ιδιότης των ,καθόσον ως μόνου περί τούτου αποδεικτικόν στοιχείον προσεκομίσθη συμβολαιογραφική πράξις του έτους 1920 υπ' αριθμ.6145 /28-11-1920 του Συμβολαιογράφου Μεγάρων Περιάνδρου Φιλιπποπούλου,αφορώσα εις την μεταβίβασιν εκ διανομής κληρονομιαίας περιουσίας ,εις τον ειρημένον Γεώργιος Θεοδοσίου ενός αγρού εις θέσσην Χώμα Μεγάρων ,μη προκυπούσης περαιτέρω και της περιελεύσεως, καθιονδήςποτε τρόπον ,του αγρού τούτου εις τους ανωτέρω αιτούντας Κων/νον και Ευάγγελον Γ.Θεοδοσίου.Όθεν ως προς αυτούς ,η αίτησις είναι απορριπτέα ως απαράδεκτος. Επειδή το Σύνταγμα ορίζει εις το άρθρον 18 παρ.3 ότι «ειδικοί νόμοι ρυθμίζουν τα των επιτάξεων δια τας ανάγκας των Ενόπλων Δυνάμεων εις περιπτώσιν Πολέμου ή Επιστρατεύσεως ή προς θεραπείαν αμέσου κοινωνικής ανάγκης ,δυναμένης να θέσει εις κίνδυνον την δημοσίαν τάξιν ή υγείαν».Εκ της διατάξεως δε ταύτης ,αναφερομένης εις την «θεραπείαν αμέσου κοινωνικής ανάγκης » ,εν συνδυασμώ και προς την φύσιν του μέτρου της επιτάξεως ,το οποίο ,συνιστάμενο εις την προσωρινή, δια πράξεως της Πολιτείας στέρησιν της χρήσεως ιδιωτικού ακινήτου αποτελεί βάρος της ιδιοκτησίας προκύπτει ότι τούτο συγχωρείται μόνον υπό την προϋπόθεσιν ότι η κοινωνική ανάγκη ,δια την οποία επιβάλλεται ,είναι έκτακτος επείγουσα και πρόσκαιρος, ουχί δε μόνιμος ,ήτις δύναται να θεραπευθεί, συντρεχουσών των οικείων κατά του άρθρου 17 του Σ.προυποθέσεων δια αναγκαστικής απαλλοτριώσεως .Μόνον δε εάν η μόνιμος ανάγκη είναι άμεσος και επιτακτική και έχει ήδη εκ παραλλήλου αντιμετωπιστεί υπό της Διοικήσεως, η θεραπεία αυτής δια αναγκαστικής απαλλοτριώσεως επιτρέπεται, κατά την έννοια της διαληφθείσης διατάξεως του άρθρου 18 παρ.3 του Σ. η επιβολή του εξαιρετικού μέτρου της επιτάξεως μέχρι ως ότου ολοκληρωθεί ,εντός όμως ευλόγου κατά τας περιστάσεις χρόνου η απαλλοτριωτική διαδικασία,καθόσον τοιαύτη ανάγκη προσλαμβάνει ,δια το απαιτούμενον

δια την συντέλεσιν της απαλλοτριώσεως διάστημα ,τον χαρακτήρα της εκτάκτου και πρόσκαιρου ανάγκης, της δικαιολογήσεως την προσωρινήν ,δια του ως ειρηται μέτρου ,κατάληψιν της ιδιοκτησίας (ΣΤΕ 8677,4071/1980,4106/1981) Επειδή δια του άρθρου 1 του ν.δ. 2720/1953 «περί επιτάξεως ακινήτων προς προσωρινήν στέγασιν των κατοίκων των σεισμοπλήκτων Νήσων»(325) επετράπη ,δια την προσωρινήν στέγασιν των τε κατοίκων των πληγεισών εκ σεισμών Ιονίων Νήσων ως και των Δημοσίων ,Δημοτικών,Κοινοτικών και λοιπών συναφών υπηρεσιών και κοινωφελών Ιδρυμάτων ,οι εις τας περιφερείας των νομών Κεφαλληνίας και Ζακύνθου επίταξις κατ' αρχήν μεν οικοπέδων και ασκεπών εν γένει εκτάσεων φυσικών ή νομικών προσώπων, δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου άλλως δε εν ελλείψει τοιούτων εκτάσεων και καλυμμένων δια φυτειών, εφόσον ήθελε βεβαιωθεί εκ της επιτάξεως ουδέν απολύτως ουσιώδες πρόσκομμα παρεμβάλλεται δια στην κανονική εκμετάλλευσιν αυτών. Περαιτέρω δε καθορίσθη δια του ιδίου ν. διατάγματος ,η διαδικασία της επιτάξεως και του καθορισμού της καταβλητέας, δια αυτήν αποζημιώσεως και αριθμίσθησαν άμα και διάφορα συναφή θέματα. Βραδύτερον ,και προς αντιμετώπισιν των αναγκών ,αι οποίαι προέκυψαν ακ των σεισμών του έτους 1978 στην Β.Ελλάδα ,ελήφθησαν επίσης δια της από 28.07.1978 πράξεως νομοθετικού περιεχομένου του Προέδρου της Δημοκρατίας ,κυρωθείσης και τροποποιηθείσης δια του νόμου 867/1979(24),ανάλογα μέτρα ,συνιστάμενα αφενός εις την αποκαταστάσιν των ζημιών, αι οποίαι προεκλήθησαν εκ των σεισμών τούτων εις τα κτίρια εν γένει, και αφετέρου εις την προσωρινήν στέγασιν των πληγέντων δια της επιτάξεως «ακινήτων ή τεχνικών μέσων μετά ή άνευ των προσωπικών των, εφαρμοζομένων αναλόγως των διατάξεων του ν.δ.2720/1953 περί επιτάξεως ακινήτου».....αρθ.15.Εκ της τελευταίας ταύτης διατάξεως προκύπτει ότι καθορίσθη ευθέως δια αυτής το αντικείμενο της επιτάξεως ,το οποίον ηδύνατο να είναι ,εφόσον ουδεμίαν σχετικήν διάκρισιν ποιείται η διάταξις, εν' αντιθέσει προς τα προεκτεθείσας διατάξεις του άρθρ.1` του ν.δ.2720/1953 ,οιονδήποτε ακίνητον ,ήτοι είτε οικόπεδον είτε κτίσμα οιασδήποτε μορφής ,της περαιτέρω παραπομπής εις τας διατάξεις του εν λόγω ν.δ. αφορώσης εις τα λοιπά αριθμιζόμενα δι αυτού συναφή θέματα. Παρόμοια νομοθετικά μέτρα εθεσπίσθησαν δια παραπομπής εις τας διατάξεις του ως άνω νόμου 867/1979 ,δια των νόμων 1048/1980(101) και 1133/1981(54) προς αποκαταστάσιν των ζημιών των προκληθεισών εκ των σεισμών εις τας περιοχάς των νομών Θεσπρωτίας ,Μαγνησίας, Λαρίσης, Φθιώτιδος και Πέλλης

και εκ πλημυρρών εις άλλας περιοχάς ,τέλος δε δια του άρθρου 1 της κατοπιν των σεισμών έτους 1981 εις τας περιοχάς των Νομών Αττικής ,Κορινθίας, Βοιωτίας και Πρεβέζης εκδοθείσης και δια του νόμου 1190/1981 (203)κυρωθείσης από 26.03.1981 πράξεως νομοθετικού περιεχομένου του Προέδρου της Δημοκρατίας ορίσθη ότι :

«1.Αι διατάξεις της από 28.07.1978 ημετέρας πράξεως νομοθετικού περιεχομένου «περί αποκαταστάσεως ζημιών εκ των σεισμών 1978 εις περιοχήν Β.Ελλάδος ως εκυρώθη, ετροποποιήθη και συνεπληρώθη ,δια των νόμων 867/1979,1048/1980 και 1133/1981 εφαρμόζονται αναλόγως και προκειμένου περί αποκαταστάσεως των ζημιών των κτιρίων εν γένει, αι οποίαι προεκλήθησαν εκ των σεισμών του έτους 1981 εις τας περιοχάς κυρίως των νομών Αττικής ,Κορινθίας ,Βοιωτίας και Πρεβέζης ,αι οποίαι ειδικότερον καθορίζονται δι αποφάσεως της νομισματικής επιτροπής,2...»Κατά την έννοιαν της διατάξεως ταύτης ,η παραπομπή αυτής εις τας διατάξεις της από 28.07.,1978 πράξεως νομοθετικού περιεχομένου είναι γενική ,αφωρώσα και εις τας προεκτεθείσας διατάξεις του άρθρου 15 της εν λόγω πράξεως αι οποίαι ,ως εξετέθη ,επιτρέπουν ενόψει και της παραπομπής των εις το ν.δ. 2720/1953,την επίταξιν οιουδήποτε ακινήτου δια την προσωρινήν στέγασιν και δημοσίων υπηρεσιών.

Επειδή ,ως εκτίθεται εις την προσβαλλομένη απόφασιν και προκύπτει άμα εκ των στοιχείων του φακέλου ,η επίδικος επίταξις εγένετο (κατ` εφαρογήν των προεκτεθεισών διατάξεων) δια την ανέργεσιν εις την επιταχθείσαν έκτασιν κτισμάτων προς στέγασιν του 8^{ου} Δημοτικού Σχολείου Μεγάρων, του οποίου το κίτριον υπέστη ζημίας, εκ των σεισμών του έτους 1981,κριθείσης ασύμφορου της επισκευής του ήτοι δια την θεραπείαν μονίμου ανάγκης. Και αναφέρεται μεν, εις την προσβαλλομένη απόφασιν ότι το οικοπέδον επιτάσσεται «για το χρονικό διάστημα που απαιτείται για την τακτοποίηση του διδακτηρίου του υπ` όψιν σχολείου ή απαλλοτρίωση του οικοπέδου»,πλην η μεν περίπτωσης της τακτοποίησεως του παλιού κτιρίου εγκατελείφθη ως προκύπτει εκ των στοιχείων του φακέλου ενώ ,αφετέρου ουδόλως προκύπτει εκ των στοιχείων τούτων αν εκινήθη, εκ παραλλήλου,η διαδικασία δια την απαλλοτρίωσιν του ως είρηται ακινήτου ή ,τουλάχιστον,αντιμετωπίσθη η τοιαύτη απαλλοτριώσεως ως η επιβαλλομένη επί του θέματος οριστική λύσις ως έδει, κατά τα προεκτεθεντα, δια να είναι ανεκτή κατά το Σύνταγμα η επίταξις .Όθεν δια των λόγων τούτων προς τον οποίον συνάπτονται αι προβαλλόμεναι ,κατά της προσβαλλομένης από `φασεως αιτιάσεις ,είναι ακύρωτα η

απόφασις αυτή, καθόσον αφορά εις το ακίνητο των δύο πρώτων εκ των αιτούντων. Επειδή κατά ταύτα ,δέον η υπό κρίσιν αίτησις να γίνει εν μέρει δεκτή και να απορριφθή κατά τα λοιπά.